



PREMOGOVNIK

V E L E N J E

RUDAR

ČASOPIS PREMOGOVNIKA VELENJE IN POVEZANIH DRUŽB

12. strateška konferenca postavila nove izzive

stran 4

Preko premogovnih izzivov s CCS

stran 8

Energetska poraba

stran 12

Spet se vprašajmo: »Ali delam dovolj varno?«

stran 14

Marec 2009

3

števila

Izhaja od leta 1953

12. strateška konferenca

stran 4



Energetska poraba

stran 12



8. marec je simbol enakopravnosti

stran 18



Upokojuje povezuje rudarska tradicija

stran 28



VSEBINA

- 4 | 12. strateška konferenca postavila nove izzive
- 6 | Nova energetika ali tretja industrijska revolucija
- 8 | Preko premogovnih izzivov s CCS
- 10 | Pridobivanje evropskih sredstev in sklad RFCS
- 12 | Energetska poraba
- 14 | Spet se vprašajmo: »Ali delam dovolj varno?«
- 16 | Ponosen sem, da sem član našega podjetja
- 18 | 8. marec je simbol enakopravnosti in enakovrednosti
- 20 | Gasilci so pomembni člen pri zagotavljanju varnosti
- 21 | Rezmanov in premogovnikov prostor v literaturi
- 22 | Dodatno pokojninsko zavarovanje
- 24 | Na obisku: Anica Zajc
- 26 | HA DVA O (H₂O) in njena problematika (1. del)
- 28 | Upokojuje povezuje tudi rudarska tradicija
- 30 | »Kamerat, kaj pa ti tukaj?«
- 32 | Tomo Jeseničnik razstavljal presežnike
- 34 | Filipinsko kraško podzemlje (2. del)
- 36 | Preventiva tudi pri rakavih obolenjih
- 39 | Nagradna križanka: Premogovnik Velenje



NOVA VLOGA PRODAJNE FUNKCIJE

Premogovnik Velenje že dolgo ni več zgolj tradicionalno usmerjen v pridobivanje premoga in z njim povezane dejavnosti. Seveda je to še vedno primarna funkcija in poslanstvo podjetja, vendar pa se je v zadnjih letih v procesih prestrukturiranja razvilo še veliko drugih proizvodnih in storitvenih dejavnosti tako v Premogovniku kot tudi v povezanih družbah. Začetki teh dejavnosti niso bili lahki, vendar pa lahko danes za marsikatero od njih z zadovoljstvom spremljamo pozitivne trende na t. i. eksternem trgu in dobičkonosno poslovanje.

Letošnja strateška konferenca, ki je potekala 12. in 13. marca, je bila prvi dan namenjena predstavitvi razvojnih načrtov Skupine Premogovnik Velenje. Drugi dan smo namenili predstavitvi in načrtom tržnih programov, ki z vidika odjemalcev, tržnih poti, cenovne politike, pospeševanja prodaje in inovativnosti prodajnega osebja zahtevajo povsem drugačne pristope in aktivnosti za uspeh na trgu kot naša osnovna dejavnost.

Postopno se spreminja tudi klasična komercialna naravnost, ki je bila doslej v Premogovniku v veliki meri še vedno usmerjena v nabavo ustreznih tehnologij, storitev, materialov ... Prodajni trg pa zahteva še več prodornosti, poznavanja zakonitosti trženja, kosanja z ostro konkurenco, iskanja novih prodajnih poti in predvsem sodelavce, ki bodo znali utirati povsem nova pota – tudi na globalnih trgih. Tako bomo morali dati prodajni funkciji večji pomen in jo zaokrožiti v določeni organizacijski enoti.

Trženje postaja torej kompleksna poslovna funkcija, ki je tudi v naših podjetjih dobila pomen ter še vedno pridobiva na teži in pomenu za nadaljnji razvoj. Na eni strani imamo torej izredno razvita tehnološka in ostala znanja, ki pa jih moramo prav zaradi naštetih potreb nadgrajevati in kombinirati s trženjskimi. Ta prepletenost mora prinesiti novo dodano vrednost našim dejavnostim.

Vsa področja, v katerih razvijamo proizvodne in storitvene programe za trg, se bodo morala postopno ločevati od dejavnosti pridobivanja premoga in postati neodvisna. Skratka, postati morajo samostojne profitne enote – podjetja, ki bodo sposobna preživeti na trgu in postopno financirati tudi lastni razvoj. Le tako bodo zagotovljena delovna mesta v Šaleški dolini tudi po tem, ko bomo morali pridobivanje premoga zmanjševati.

Prodajni programi, ki so bili na strateški konferenci predstavljeni z veliko pozitivne naravnosti in optimizma, bodo svoje opravičenje in vrednost morali dokazati na trgu. Trenutni krizni čas ne sme biti ovira ali izgovor, ampak ga moramo znati izkoristiti kot priložnost in še močnejši motiv za smelejše korake. Izkoristiti moramo tudi vse sinergijske možnosti celotne Skupine. Razpolagamo z ogromnim potencialom znanja in izkušenj, že sedaj sodelujemo s preko 1600 poslovnimi partnerji. Premogovnik je ugledno podjetje, poznano doma ter tudi v tujini.

Prav ugled in vrednote poslovnega sistema, ki so jih dolga desetletja gradili vsi dosednji sodelavci, moramo tudi vnaprej ohranjati in nadgrajevati, ne glede na področje delovanja. Hkrati pa se moramo spreminjati in stopati na nove poti, tudi na poti čistega tržnega delovanja, ker to od nas zahtevajo drugačni časi.

Ivan Hozjan, vodja Gospodarskega področja



Časopis Premogovnika Velenje
in povezanih družb,
marec 2009, številka 3

IZDAJATELJ

Premogovnik Velenje

UREDNIŠTVO

Glavna in odgovorna urednica:
Diana Janežič
Novinarka in lektorica:
Dragica Marinšek
Naslov: Uredništvo Rudarja,
Partizanska 78, 3320 Velenje,
tel. 03/899-6396, faks 03/5869-131,
e-pošta: diana.janezic@rlv.si

UREDNIŠKI ODBOR

Tadeja Mravljak Jegrišnik, predsednica,
Diana Janežič, glavna in odgovorna urednica,
Dragica Marinšek, lektorica,
Ivo Hans Avberšek, oblikovalec,
Pavel Skornšek, Proizvodnja,
Branko Mlinšek, svet delavcev, Tomo Lipnik, sindikat, Helena Šumah, HTZ Velenje, Srečko Gračner, PV Invest, Suzana Puc, GOST

OBLIKOVANJE

Ivo Hans Avberšek, StudioHtz, HTZ Velenje, el-pošta: ivo.avbersek@rlv.si

TRŽENJE OGLASOV

StudioHtz, HTZ Velenje, kontakt:
David Koren, e-pošta:
narocila.studiohtz@rlv.si, tel.
03/5871-774, GSM 051-301-634

TISK

StudioHtz, HTZ Velenje,
I. P., d. o. o., Velenje

NAKLADA

4000 izvodov
Mesečnik Rudar prejemajo zaposleni v Skupini Premogovnik Velenje in člani Kluba upokojujencev Premogovnik Velenje brezplačno. Davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %. Poština plačana pri pošti 3320.

NASLOVNICA:

Deponija premoga
foto Hans

12. STRATEŠKA KONFERENCA POSTAVILA NOVE IZZIVE

12. in 13. marca je v Vili Široko v Šoštanju potekala 12. strateška konferenca Skupine Premogovnik Velenje, ki je bila razdeljena na dva dela. Prvi dan je bil namenjen obravnavi razvojnih načrtov družb v skupini, drugi dan pa predvsem novim programom, ki prinašajo prihodke na trgih izven prodaje premoga. Na konferenci so bili potrjeni strategija, poslanstvo in vrednote, ki so bili spremenjeni lani in vključeni v Razvojni načrt Premogovnika Velenje 2009 - 2018.

Med razvojnimi projekti Premogovnika Velenje so bili predstavljeni:

- Prenova procesov,
- Modernizacija procesov na pripravi deloviščih,
- Ali delam dovolj varno,
- Avtomatizacija glavnega odvoza,
- Nadzor tehnološkega procesa,
- VoIP telefonija,
- Racionalizacija glavnega odvoza (NOP 2),
- Čiste premogovne tehnologije,
- Jamska in tehnološka voda,
- Klimatske razmere v Premogovniku Velenje,
- Energetska poraba,
- Kadrovska problematika.

Povezane družbe so predstavile tele razvojne projekte:

- HTZ Eksterne rudarske programe, projekte KRANTE, Racionalna raba energije in AquaVallis,
- RGP razvojne projekte,
- GOST razvojne projekte,
- PV Invest pa projekte Prenova Stare elektrarne, Golte in Gospodarsko središče SAŠA regije.

Med prodajnimi programi so bili predstavljeni:

- Trženje eksternih rudarskih programov, projekta KRANTE in AquaVallis (HTZ),
- Zbiranje in predelava gradbenega odpada (RGP),
- Trženje hotelskih storitev ter Catering in prireditve (GOST),
- Prodaja stanovanj v zazidavi Podrožnik v Mozirju in preurejenem samskem domu na Kidričevi v Velenju (PV Invest),
- Trženje storitev (Golte),
- Sistem kontradbav (Skupina Premogovnik Velenje).

POSTAVLJAMO SI PRAVA VPRAŠANJA

Kot je povedal direktor dr. Milan Medved, je konferenca uspela ter je z njenim potekom in rezultati zelo zadovoljen. Sprejetih je bilo nekaj usmeritev za nadaljnjo rast Skupine Premogovnik Velenje, ki so povezane z razvojnimi načrti. Na strateški konferenci so bili potrjeni razvojni načrti odvisnih družb za obdobje do leta 2012, prav tako pa tudi, da se mora rast prihodka v skupini nadaljevati s trendom 30 odstotkov v petih letih. Lani smo v Skupini Premogovnik Velenje s prodajo izdelkov in storitev izven prodaje premoga dosegli 25 milijonov evrov prihodkov, za letos imamo v načrtu pridobiti 28 milijonov evrov.

Med sklepi so tudi, da bomo nadaljevali z izločanjem poslovno nepotrebnega premoženja in dejavnosti, pridobljena sredstva pa namenjali novim naložbam za ustvarjanje novih delovnih mest. Optimizirali bomo vire, ki jih Skupina potrebuje za svojo dejavnost.

Opravljen je bil analiza strateških partnerstev in ena od aktivnosti iz te analize je odprodaja manjšinskih deležev v podjetjih, v katerih ne vidimo strateškega interesa.

Sklenjeno je bilo tudi, da morajo biti hčerinske družbe same sposobne investirati svoj razvoj. Okrepiti je treba aktivnosti za pridobivanje virov zunanjega financiranja, ti so med drugim nepovratna sredstva v Sloveniji in EU, eko krediti. Velik poudarek bo tudi v prihodnje dan intenzivnemu pridobivanju dodatnih znanj in usposabljanju zaposlenih ter načrtni štipendijski politiki.

Dr. Milan Medved je na koncu nagovoril sodelavce: »Dva dni sem se spraševal: 'Ali si postavljamo prava vprašanja, ali se ukvarjamo s pravimi problemi?'. Moja ugotovitev je, da si postavljamo prava vprašanja in da se ukvarjamo s pravimi



PROIZVODNJA FEBRUAR 2009

odkop	načrtovano	doseženo	+/-	%	ton na dan
G2/B	99.000	64.912	-34.088	65,57	2.951
PLOŠČA Y	103.400	113.530	10.130	109,80	5.160
- 120/A	154.000	233.343	79.343	151,52	10.607
Proizvodnja	356.400	411.785	55.385	115,54	18.718
Priprave	13.200	13.574	374	102,83	617
Skupaj PV	369.600	425.359	55.759	115,09	19.335

problemi – še bolje rečeno: s pravimi izzivi. Premogovnik Velenje je urejeno podjetje, ki ima postavljene standarde in postopke ravnanja. Vse naše delo temelji na strokovnih odločitvah.

Na konferenci sem slišal veliko dobrih predlogov in zanimivih idej ter pri vseh udeležencih konference veliko pripravljenost za delo. To me posebej navdihuje. Čutiti je bilo veliko pozitivne energije, kar je zelo dobro, saj je doseganje zastavljenih ciljev moštvena igra, v katero mora vsakdo vložiti svoj prispevek.

Zahvaljujem se vsem za sodelovanje, hvala pa tudi vašim sodelavcem, saj se zavedam, koliko dela velikega števila sodelavcev je bilo potrebno, da so nastale zelo kvalitetne predstavitve naših načrtov.«

RAZVOJ »DA«, ZDAJ PA ŠE PRODAJA

Strateško konferenco je drugi dan spremljal in predstavljene projekte sproti komentiral mag. Aleš Lisac iz podjetja Lisac in Lisac, ki je bil v februarju in marcu vodja delavnice z naslovom Trženje. Takole je strnil vtise s konference. **Mag. Aleš Lisac:** »Odlično ste se odreza-

li. Med spremljanjem konference sem se počutil kot v polčasu v garderobi športnega moštva, ki zmaguje. Imate še veliko pred sabo, ampak trenutno je rezultat ugoden.

Nasvet za vašo Skupino je zelo preprost: resnični rezultati se bodo pokazali, če boste implementirali zapiske, sklepe in navdušenje ohranili za njihovo uresničevanje. Prepoznal sem vašo veliko orientiranost v razvoj, želeli bi biti najboljši, malo manj pa se posvečate prodaji, čeprav se že zavedate, da ste na tem področju šibki.

To, da ste dobri, morate znati povedati trgu tudi skozi marketing. Prodaja je namreč prav takšna umetnost, kot je razvoj izdelkov in storitev.«

Predstavitvi sklepov konference je prisostvoval tudi **Simon Tot**, predsednik Nadzornega sveta Premogovnika Velenje in jih komentiral: »Zaključki se mi zdijo zelo dobri, napredni in upoštevajo težke čase, ki se nam obetajo tudi v energetiki. Skupina PV je glede tržnega vidika in poslovanja na dobri poti, da postavi temelje, na katerih bodo lahko vse družbe poslovale samostojno in dobro.

Vse vaše večje investicije morajo biti koordinirane pri krovni družbi HSE. Na

strateški konferenci HSE (15. in 16. aprila, op. p.) bodo vse naše družbe predstavile vse večje investicije, na osnovi teh predstavitev ter na podlagi upravičenosti in donosnosti posameznih projektov pa se bo odločalo o kriterijih in prioritetah za realizacijo.«

Za povabilo na konferenco in s tem možnost za seznanitev z glavnimi projekti se je v imenu zaposlenih zahvalil **Jože Janežič**, predsednik SPESS: »V imenu naših članov izražam zadovoljstvo, da je bil na strateški konferenci dan velik poudarek varnosti in zdravju pri delu ter izobraževanju in usposabljanju zaposlenih. Iz predstavljenih projektov je čutiti tudi optimistične napovedi za ustvarjanje novih delovnih mest.

Pohvalil bi tudi sodelovanje sindikata in uprav družb, ki naj še naprej temelji na načelu, da je zadovoljen delavec dober delavec.«

Diana Janežič



Poslanstvo vodilne slovenske družbe s področja premogovništva je dolgoročno pridobivanje premoga za potrebe proizvodnje električne energije v Šaleški dolini v skladu z načeli trajnostnega razvoja, hkrati pa tudi ohranjanje in razvoj znanj pri podzemnih pridobivalnih delih.

Vizija Premogovnika Velenje je, da bo z dolgoročno naravnanim poslovanjem ter sodobnim proizvodnim procesom ob hkratnem zagotavljanju varnosti in humanosti skupaj s TEŠ skrbel za smotno izrabo edinega strateškega slovenskega vira – lignita iz Šaleške doline.

Vrednote družbe so zadovoljstvo ključnih javnosti – lastnikov, zaposlenih, kupcev in lokalnega okolja.

NOVA ENERGETIKA ALI TRETJA INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA

Spletni portal Energetika.NET je 4. marca v Ljubljani organiziral En.konferenco 009, ki se je osredotočala na nove tehnologije in razvojne projekte s področja elektroenergetike ter plina in nafte.

Na konferenci, ki je štela okoli 190 udeležencev in potekala pod naslovom »Nova energetika ali tretja industrijska revolucija«, je v več sekcijah in okroglih mizah sodelovalo več kot 20 priznanih govornikov iz politike in gospodarstva, med njimi je o CO₂ in njegovih izkoriščenih govoril dr. Simon Zavšek iz Premogovnika Velenje.

Uvodničarji so bili dr. Matej Lahovnik, minister za gospodarstvo, Karl Erjavec, minister za okolje in prostor, ter mag. Matjaž Malgaj, član kabineta evropskega komisarja za znanost in raziskave Janéza Potočnika.

Nove tehnologije so na splošno dražje od tistih, ki jih nadomeščajo, in ne zagotavljajo boljše energetske storitve, je poudaril **mag. Matjaž Malgaj**, ki je spregovoril o pomenu raziskav za energetiko. Kljub temu dolgoročnega cilja zmanjšanja izpustov CO₂ za 80 odstotkov do leta 2050 s trenutnimi energetskimi sistemi ne moremo doseči.

Ker imajo energetske učinkovite tehnologije visoke predhodne stroške, ki ovirajo uvedbo na trgu, je treba okrepiti raziskave za zniževanje stroškov in izboljšanje učinkovitosti ter sprejeti ukrepe podpore za oblikovanje poslovnih priložnosti, spodbujanje tržnega razvoja in obravnavo netehnoloških ovir.

Da so raziskave ključni del mozaika evropske energetske politike, je izpostavil tudi **dr. Matej Lahovnik**, okoljski minister **Karl Erjavec** pa dodal, da je eden pomembnejših ukrepov za blaženje podnebnih sprememb učinkovita raba energije. Pri tem je ta rezultat izvajanja različnih politik, podlaga pa je ustrezen tehnološki razvoj. Med glavnimi ovirami je minister naštel nedosledno izvajanje domače in evropske zakonodaje, neozaveščenost in premajhno število vlaganj.

POTENCIALI OVE VELIKI, FOSILNA GORIVA OSTAJAJO

Ena od okroglih miz je govorila o okolj-



Uvod v konferenco sta naredila dr. Matej Lahovnik in Karl Erjavec.

ske-energetski zakonodaji. Sogovorniki so ugotavljali, da je energetika tek na dolge proge in da bodo plin, premog, nafta v prihodnje še vedno krojili energetiko. Soglašali so tudi, da so potenciali na področju obnovljivih virov (OVE) zelo veliki, vprašanje pa je, koliko stane njihovo izkoriščanje. Če bi zadnjih dvajset let toliko, kot smo vlagali v jedrsko energijo, vlagali v obnovljive vire, potem bi bilo sonce že konkurenčno. Nasvet za prihodnost je torej: porabo energije ohraniti na današnji ravni, povečati delež energije iz obnovljivih virov z obstoječimi tehnologijami in vse to zaokrožiti z učinkovito rabo energije.

UČINKI NASTOPA KRIZE V ENERGETIKI

Tomaž Orešič iz EFT Group je spregovoril o investicijskih aktivnostih in razvoju trga v razmerah finančno-gospodarske krize in izpostavil »novi ton« evropske energetske politike, na kar sta v veliki meri vplivali plinska in finančno-gospo-

darska kriza. Pri tem imajo učinki krize v energetiki zelo dolgoročne posledice, ki se kažejo v padcu porabe energije v industriji, povečanih stroških financiranja dolgov in novih investicijah, problemu dinamike zamenjave starih objektov in investicij z učinkom zmanjšanja izpustov CO₂. Med redkimi pozitivnimi učinki krize Orešič navaja preoblikovanje cene za gospodinjske odjemalce, ki je zdaj enaka tržni.

Slovenija brez drugega bloka jedrske elektrarne v Krškem ne more izpolniti ciljev EU glede zmanjšanja izpustov CO₂, je poudaril **Martin Novšak**, direktor GEN energije. NEK 2 lahko po njegovem mnenju zmanjša slovenske izpuste CO₂ pod zahtevane in dovoljene količine in hkrati zagotavlja energetske neodvisnost. Vplivala bo tudi na znižanje prodajne cene elektrike, analizirani makroekonomski učinki gradnje in obratovanja NEK 2 pa kažejo na izjemen pozitiven vpliv na celotno gospodarstvo. Razmišljati je treba tudi o novi generaciji jedrskih elektrarn



Konferenco je spremljalo okoli 190 udeležencev.

in novih tehnologijah, kot je souporaba koristne toplote.

ENERGETIKA BO GENERATOR RAZVOJA

Z uvedbo OVE, povečanjem energetske učinkovitosti, izboljšanjem izkoristkov lahko na učinkovit način izpolnimo energetske-okoljske zahteve, je povedal **Blaž Košorok**, prvi mož TE-TOL. Pri tem v danih razmerah za TE-TOL pravo (edino) usmeritev predstavlja razpršenost energentov, ki pomeni zmanjševanje ekonomske odvisnosti.

Nafta, plin in premog bodo kljub večji rabi OVE in večji energetske učinkovitosti še nekaj časa predstavljali znatni delež oskrbe z električno energijo, pri tem pa ponuja tehnologija za zajem in shranjevanje ogljika (CCS) rešitev za težave s CO₂, je prepričan **dr. Simon Zavšek** iz Premogovnika Velenje. Razvoj tehnologije za zajem in shranjevanje ogljika za sedaj temelji na demonstracijskih elektrarnah. V EU bi naj tako do leta 2015 obratovalo 12 tovrstnih predstavitev elektrarn.

Tematiko, ki jo je dr. Zavšek predstavil na En.konferenci, objavljamo v posebnem članku v nadaljevanju.

SMELI NAČRTI PLINSKEGA IN NAFTNEGA SEKTORJA

Trenutna gospodarska kriza na plinskem področju odpira vprašanje, ali bo za ves plin, ki bo v Evropo prišel, dovolj kupcev, in zdi se, da bodo nekateri projekti doživeli časovni zamik v prihodnost, vendar pa ne smemo pričakovati, da bo

poraba plina v primerjavi s preteklostjo manjša, pravi direktor Geoplina **Alojz Stana**. Za tri največje projekte varne in zanesljive oskrbe s plinom v Geoplinu pravijo: Južni tok je dobrodošel, Nabucco bo potekal blizu Slovenije in del transporta iz Avstrije v Italijo ali na Hrvaško bi lahko tekkel preko Slovenije, prav tako tranzit iz terminala za UZP na Krku, kjer je Geoplin tudi solastnik objekta. Prav Južni tok je v Sloveniji trenutno najbolj aktualen projekt, za katerega bi lahko uporabili obstoječo plinovodno hrbtnico, je dejal direktor Geoplina Plinovodi **Marjan Eberlinc**. Naš sistem bi lahko prenesel 8 milijard m³ zemeljskega plina, Rusi pravijo, da potrebujejo zmogljivosti za 5 milijard. Še vedno je aktualna tudi gradnja terminala za utekočinjeni zemeljski plin v Koprju. Pripravlja se tudi ponovni zagon rafinerije v Lendavi, kjer bi predelali letno tri milijone ton nafte, je povedal direktor podjetja Nafta Lendava **Mirko Hrovat** in dodal, da še vedno preučujejo tudi možnost gradnje podzemeljskega skladišča plina, ki bi ga uporabljali skupaj z Madžarsko. Ker je v Prekmurju tudi velik potencial za rabo geotermalne energije, nadaljujejo z razširjanjem omrežja daljinskega ogrevanja v Lendavi, v pripravi pa je tudi projekt geotermalne kogeneracije z električno močjo vsaj 5 MW.

BENCIN IN DIZEL BOSTA ZAMENJALA AVTOPLIN IN VODIK

Za zamenjavo goriv v prometu sta alternativi vodik in avtoplin. Slednjega v Sloveniji v primerjavi z EU za pogon vo-

zil porabimo zelo malo, le 2,7 odstotka, povprečje pa presega 20 odstotkov, kar je tudi posledica tega, da država predelava avtomobilov, ki precej manj onesnažujejo okolje, ne spodbuja z olajšavami in s subvencijami, je dejal direktor podjetja Istrabenz plini **Zorko A. Cerkvenik**. Po podatkih Petrola je avtoplin na voljo na 27 bencinskih servisih, mrežo pa nameravajo razširiti na 40 polnilnih postaj. Veliko zmanjšanje onesnaževanja bi pomenil tudi prehod javnega prometa na UNP ali komprimiran plin, mesta, ki bi to lahko uvedla, so Ljubljana, Celje in Maribor.

Energetika.Net in Diana Janežič

PRIJAVLJENI NA RAZPIS ZA ENERGETSKO UČINKOVITO PODJETJE

V Skupini Premogovnik Velenje se zavedamo, da podjetje, ki danes ni energetske učinkovito, ne more biti poslovno uspešno. Zaradi zavedanja učinkovite rabe energije in doseženih rezultatov v preteklih letih se je Premogovnik Velenje prijavil na razpis Energetske učinkovite podjetje 2009, ki ga je pripravil časnik Finance v okviru priloge Okolje & energija v sodelovanju z Ministrstvom za okolje in prostor. Poleg razpisa za energetske učinkovite podjetje sta razpisani tudi nagradi za energetske učinkovite projekt 2009 in projekt izrabe obnovljivih virov energije 2009. Rok za oddajo prijav poteče 31. marca 2009. Nagradjeni projekti bodo predstavljeni tudi na letošnjih Dnevih energetikov, ki bodo 20. in 21. aprila v Portorožu.

PREKO PREMOGOVNIH IZZIVOV S CCS

Premog bo kljub porastu obnovljivih virov energije in večji energetski učinkovitosti še precej časa predstavljal znaten delež v oskrbi z elektriko. Glede na usmeritve in sprejeto zakonodajo, ki predpisuje manjše emisije toplogrednih plinov (TGP) in uvaja odškodnino za onesnaževanje (kupone CO₂), izraba premoga na obstoječi način ne bo več mogoča, ker bo nekonkurenčna.

Tehnologije CCS (Carbon capture and storage), ki obsegajo zajem, transport in shranjevanje plina CO₂, bodo omogočile premostitev obdobja, ko ostaja raba fosilnih goriv še vedno intenzivna. Kako hitro bodo te tehnologije postale ekonomične, bo odvisno od cene kuponov, ki bi naj bila v ta namen vsaj 35 € na tono CO₂.

Premogovnik Velenje je bolj dejaven na področju CCS-tehnologij od konca leta 2007, ko je zagnal projekt Čiste premogovne tehnologije, v katerega uvrščamo tudi CCS. Kot projektni partner sodeluje od spomladi 2008 pri projektu ZETe-PO (Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov v slovenski energetiki v post-Kyotskem obdobju), ki ga koordinira Holding slovenske elektrarne.

Glede na koncept projekta ZETe-PO je Premogovnik le eden od projektnih partnerjev, ki vidi svoj razvoj in sodelovanje predvsem pri geološkem skladiščenju CO₂, ocenjevanju potencialnih lokacij v Sloveniji, spremljanju ter implementaciji CCS-zakonodaje ter v aktivni vlogi v slovenski tehnološki platformi.

Nemimo, da je potrebno raziskovanje CCS-tehnologij nadaljevati tudi v smeri spremljanja najboljših tehnologij in aktivnega vključevanja v mednarodne in domače organizacije, ki delujejo na področju CCS.

Ena od pomembnih aktivnosti, pri kateri sodeluje tudi Premogovnik Velenje, je implementacija CCS-zakonodaje v slovenski pravni red. Še posebej zato, ker je večina zakonskih zahtev postavljenih okvirno in bodo specifičnosti, ki izhajajo iz lokalnih razmer, prepuščene posamezni državi članici.

Aktivnosti, ki predvidevajo spremljanje, nastajanje in sprejemanje evropske zakonodaje, so pomembno povezane s posledicami in tveganji za slovenske energetske objekte, ki uporabljajo fosilna goriva.

Premogovnik sodeluje tudi v delovni



O izkoristkih premoga in ravnanju s CO₂ je v imenu Premogovnika Velenje na En. konferenci govoril dr. Simon Zavšek.

skupini za CCS, transport in odpremo CO₂ pri Energetski zbornici Slovenije in v sklopu tehnološke platforme za CCS. Premogovnik se bo osredotočil predvsem na zajemanje CO₂ pri lastni dejavnosti v okviru projekta Razplinjevanje premogovega sloja. Med cilji projekta smo navedli razvoj in aplikacijo najboljših tehnologij (BAT), ki bodo prispevale k racionalizaciji procesa pridobivanja premoga, večji varnosti pri delu in humanosti z vidika ekologije delovnega mesta.

Projekt bo Premogovniku omogočil zmanjševanje izpustov CO₂ in metana. Slednji je še bolj nevaren toplogredni plin kot CO₂. Zajeti metan bo mogoče uporabiti za proizvodnjo elektrike.

Projekt smo pod oznako CoGasOUT prijavili skupaj s tujimi partnerji iz Velike Britanije, Nemčije in Španije v RFCS (Research Fund for Coal and Steel), ki je

evropski raziskovalni sklad za premog in jeklo. Pravila sklada omogočajo ob pozitivnem vrednotenju sofinanciranje razvojne faze projekta do 60 odstotkov. Koordinator je prof. dr. Sevet Durucan z uglednega Imperial Collegea v Veliki Britaniji.

Razvojni del projekta predstavlja razplinjevanje zelo debelih ali zelo strmih slojev, kjer poteka izkopavanje po metodi nadkopnega pridobivanja premoga.

V tej fazi razplinjevanja se ukvarjamo predvsem s tehničnimi problemi tega procesa. Ko bodo tehnične rešitve znane in tudi cenovno ovrednotene, bo slika bolj jasna. Računamo, da bo izkoriščanje metana pokrilo investicijo in stroške ravnanja s plinom CO₂. Če k temu dodamo še zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in to vrednotimo skozi ceno kuponov, se ekonomika tega projekta izboljša.

Posredna učinka razplinjevanja, to sta večji varnost pri delu in humanost z vidika ekologije delovnega mesta, pa je težko ekonomsko vrednotiti. Zdravje in varnost zaposlenih sta na prvem mestu in kot taka neprecenljiva.

SHRANJEVANJE V SLOJ?

Stroka med potencialne lokacije shranjevanja CO₂ uvršča tudi sloj premoga. Premogovnik Velenje je v zadnjih letih začel z raziskavami, ki proučujejo možnost shranjevanja CO₂ v geoloških formacijah, ki vsebujejo premog. Najbrž ga ne bo smiselno skladiščiti v aktivnih delih premogovega sloja, lahko pa bi to izvajali v preostalem delu.

IPCC, ki je mednarodna skupina za podnebne spremembe pri Združenih narodih, za shranjevanje CO₂ predlaga opuščena naftna in plinska nahajališča, globoke slane formacije in sloje premoga. V Sloveniji obstajajo preliminarne raziskave o možnostih skladiščenja CO₂ v geoloških strukturah.

Zaenkrat je najbolj verjetno in tehnično sprejemljivo shranjevanje CO₂ v opuščeni nahajališčih nafte in plina. Takšne geološke formacije omogočajo trajno in zanesljivo shranjevanje plina.

Pot plina CO₂ logično zaokrožuje projekt, ki ga je TGE Gas Engineering konec leta 2008 informativno predstavil na sestanku delovne skupine za CCS – zajem, transportiranje in odpremo CO₂ pri Energetski zbornici Slovenije in predvideva izgradnjo posebnega cevovoda (ogljikovoda). Idejni načrti so tehnično izvedljivi, tudi ekonomsko zelo zanimivi in skladni z usmeritvami EU, ki že razmišlja o gradnji mreže oglikovodov.

Glede na lokacijo največjih emitentov CO₂ v Sloveniji bi bilo upravičeno razmisliti o gradnji cevovoda na relaciji Šoštanj-Koper. Komercialno dostopna tehnologija, ki je del programa TGE, obsega: komprimiranje CO₂, transport, utekočinjanje, začasno skladiščenje in ladijski prevoz utekočinjenega CO₂ do lokacij za trajno skladiščenje.

Nekatere naftne družbe po svetu že zajemajo in vtiskajo CO₂ v aktivna in opuščena naftna in plinska nahajališča, v prihodnjih letih pa bo na Norveškem zgrajen tudi Evropski testni center, ki naj bi predstavljal dolgoročno rešitev shranjevanja tega plina.

Dr. Simon Zavšek,
odgovorni vodja projekta
Čiste premogovne tehnologije

MLADI ZA UČINKOVITO RABO ENERGIJE



»Zanimivo. Drugače kot pri rednem pouku. Uporabno. Učinkovito ...« so dijaki 1. letnika programa okoljevarstveni tehnik ocenili projekt teden Učinkovita raba energije. V projektnem tednu, ki je potekal v MIC, so izdelali energetske preglede svojih domov, poslušali izbrane vsebine s področja učinkovite rabe, obnovljivih virov energije, ekologije in opravili enostavnejše laboratorijske vaje pod vodstvom strokovnjakov iz Energetskega inženiringa ŠCV.

Organizator projektnega tedna in teoretično-spolšnega dela učnih vsebin je bil Cveto Fendre, laboratorijske vaje je izvedel Stane Osojnik s svojimi dijaki iz 3. letnika, za vsebine iz obnovljivih virov energije je poskrbel Matjaž Žerak, dijaki pa so predvsem spoznali možnosti uporabe fotovoltaike. S področja ekologije so dijaki izdelali Kodeks ravnanja s hrano, delavnico je vodila Nada Pirnat.

Pred začetkom in po koncu dela so dijaki reševali anketo – preskus poznavanja vsebin s področja učinkovite rabe in obnovljivih virov energije ter ekologije. Rezultati so bili dobri, najboljši dijaki bodo tudi nagrajeni. Njihovo delo in izkušnje Šolskega centra s področja trajnostnega razvoja bodo preko Ministrstva za šolstvo in šport predstavljeni konec marca na konferenci OECD v Parizu.

Na zaključni predstavitvi 6. marca so dijaki pokazali nekaj svojih izdelkov – energetskih povzetkov svojih domov, ki bodo namenjeni skupni oceni iz tega predmeta. Od ocene bo odvisna tudi njihova udeležba v mednarodnem tekmovanju EYE Manager kot predstavnikov ŠCV in Slovenije.

Tekmovanje mladih evropskih energetskih upraviteljev je evropski projekt v okviru programa Inteligentna energija Evrope (IEE). Konzorcij projekta sestavlja 16 partnerjev iz 9 evropskih držav (Italije, Švedske, Grčije, Portugalske, Romunije, Bolgarije, Španije, Poljske in Slovenije). Slovenijo v tem projektu, ki je pričel teči septembra 2008 in bo trajal 30 mesecev, zastopata Agencija za prestrukturiranje energetike v Ljubljani in ŠCV. V novembru bo v Velenju večdnevno delovno srečanje dijakov in mentorjev sodelujočih držav. Več na www.eyemanager.eu

Mag. Albin Vrabčič, ravnatelj Poklicne in tehniške rudarske šole, je o projektnem tednu povedal: »Znanje, pridobljeno pri teoretičnem pouku v šolskih učilnicah, so dijaki uporabili pri reševanju in analiziranju praktičnih primerov v specializiranih učilnicah in doma. Takšni projektni tedni so dobra priprava za življenje in veliko prispevajo k osebni in strokovni rasti okoljevarstvenih tehnikov, zato bomo z njimi nadaljevali«.

Našim mladim generacijam ostaja pomembna naloga za prihodnost – kako učinkovito in kvalitetno ohraniti naš planet zase, za potomce (in seveda za nas, ki smo nekaj poti že naredili v napačne smeri). S pravim znanjem jim bo lažje hoditi po pravih poteh.

Cveto Fendre in Bernarda Lenko

PRIDOBIVANJE EVROPSKIH SREDSTEV IN SKLAD RFCS

Dejstvo je, da so svetovne zaloge premoga velike in enakomerno porazdeljene. Evropska unija se zaveda pomembnosti zanesljive dobave električne energije in uravnotežene mešanice energetskega virov, v kateri bo v prihodnje premog ostajal pomemben element. Zaradi tega je treba premogovništvo v EU, posredno pa tudi v svetu, razvijati in spodbujati.

Velik del razvoja naj bi šel za namene čiste premogovne tehnologije, pri kateri so zajem, transport in skladiščenje ogljikovega dioksida danes ena glavnih tem v EU.

23. in 24. marca je Premogovnik Velenje obiskal predstavnik Evropske komisije Patricio Ortiz de la Torre. Zaposlen je v direktoratu za raziskave – energitika. Skrbi za izvajanje programa Raziskovalnega sklada za premog in jeklo (angl. Research Fund for Coal and Steel - RFCS). Z njim sem se med mojim bivanjem v Bruslju že srečal in sem vesel, da se je odzval povabilu, naj obiše Premogovnik Velenje in predstavi program sklada RFCS.

SOFINANCIRANJE PROJEKTOV

Evropsko združenje za premog in jeklo je do sedaj financiralo mnoge aktivnosti za razvoj evropske premogovne in jeklarske industrije. 50-letna pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ) iz leta 1951 je bila tudi eden izmed temeljev oblikovanja Evropske unije. V tem obdobju je bilo za raziskave in razvoj premogovne in jeklarske industrije porabljenih več kot milijardo EUR.

Sklad RFCS je eden izmed t. i. centraliziranih skladov, kar pomeni, da se iz

njega pridobivajo evropska sredstva za sofinanciranje razvojno-raziskovalnih projektov.

Financirajo se prijavljeni projekti, ki jih ocenjujejo v Bruslju, pri čemer Ortiz de la Torre pokriva dve za Premogovnik Velenje zelo pomembni področji sklada RFCS.

To sta področji TGC1 in TGC2, ki pokrivata predvsem:

- avtomatizacijo za doseganje večje učinkovitosti rudarske opreme, procesov ...,
- izboljšanje varnosti in zdravja pri delu,
- komunikacijsko tehnologijo,
- geomehaniko nahajališč premoga s podarkom na vdorih plina in zaruških,
- inovativno tehnologijo in metodologijo za nekonvencionalno izrabo premoga in nahajališč,
- uplinjanje premoga in zajem ogljikovega dioksida,
- karbonizacijo premoga in alternativna goriva,
- pridobivanje tekočih goriv iz premoga in čiste premogovne tehnologije (angl. CCT) ipd.

Tretje področje, TGC3, je v večji meri namenjeno raziskavam in razvoju za učinkovitejšo izgorevanje premoga in manjšemu onesnaževanju okolja. Sem spadajo predvsem žveplove (SO_2), dušikove (NO_x) in ogljikove spojine (CO_2). Več o posameznih področjih in skladu je na internetni strani: <http://cordis.europa.eu/coal-steel-rtd/home/en.html>.

V okviru sklada RFCS je vsako leto za premogovni del razpisanih okoli 15 milijonov EUR.

Ortiz de la Torre je med obiskom omenil tudi projekt sklada RFCS »Flagship project« COMTES700 – sofinanciranje razvoja in testiranja sodobnih materialov za realizacijo projekta izgradnje premogovne TE z visokim izkoristkom pare. Izkoristek TE naj bi bil več kot 50 odstotkov, trenutno pa imajo sodobne TE okoli 43-odstotni izkoristek. V projektu sodeluje 17 partnerjev iz šestih držav, članic EU.

PRIPRAVA EU-PROJEKTOV

Zapisano kaže, da področij za raziskave in razvoj ne manjka, kar pomeni, da je lahko veliko inovativnih idej potencialno primernih za »projekte EU«. Sklad RFCS deluje preko razpisov kot mnogi drugi. V njih so opisani pogoji in kriteriji, ki jih je treba v prijavi projekta skrbno upoštevati.

Izpostavil bi tri glavne dejavnike, ki jih je treba pri pripravi projektov zagotoviti. Prvi dejavnik je stopnja izvirnosti oziroma inovativnosti ideje. To ocenjujejo tudi po tem, kako je podjetje k ideji pristopilo z znanstvenega in s tehničnega vidika. Drugi dejavnik so zagotovljeni in konsistentni človeški in finančni viri. Na koncu pa je treba zagotoviti prispevek

PORTFOLIJO PROJEKTOV V T. I. TGC1 PODROČJU



projekta širši skupnosti in EU politikam, s katerimi projekt tako ali tako mora biti skladen.

Drugače povedano, »projekti EU« v Premogovniku Velenje ne »smejo« reševati samo problemov, ki so specifični za razmere v naši jami, in razvijati ideje, ki ustrezajo le nam. Zato je treba pri projektih zagotoviti ustrezno partnerstvo, ki mora biti kvalitetno. Potrebno je tudi ustrezno število partnerjev iz držav, članic EU.

Zaželeno je, da sodelujejo univerze in inštituti. V projekte se lahko vključijo tudi države nečlanice, vendar te niso upravičene do sofinanciranja.

PROJEKTI PREMGOVNIKA VELENJE

Premogovnik Velenje ima na področju razvoja in inoviranja tradicijo. Prepričan sem, da bomo tudi v prihodnje imeli veliko idej, od katerih bodo marsikatero primerne tudi za prijavo na razpise sklada RFCS. Prav pri tej izbiri nam lahko zelo pomagajo izkušnje podjetij in inštitucij.

Sedaj tudi preučujemo možnosti za skupne projekte in se dogovarjamo za takšne, ki bi jih vodila različna podjetja iz EU. Poznati je treba tudi sedanje stanje tehnike in razvoja, na katerega se ideja nanaša. Velikokrat ugotovimo, da so podobne ideje v EU že obdelane in uvedene.

V Premogovniku Velenje primarno načrtujemo, da bi v projektih za razpisana sredstva sklada RFCS sodelovali kot partnerji.

Za kaj takšnega pa so potrebne povezave z drugimi podjetji in institucijami v EU. Tukaj so vsekakor dobrodošle usmeritve in priporočila Ortiza de la Torrea, ki nam lahko svetuje, katera podjetja kontaktirati in na kakšen način mrežiti projekte.

Vsekakor imajo pri Evropski komisiji nekatera podjetja več referenc in izkušenj, zato si bomo v prvi vrsti prizadevali, da bi sodelovali v njihovih projektih kot partnerji. Proces priprave projekta in ocenjevanja je dolg, projekti morajo biti kvalitetni, na koncu pa je treba biti boljši od konkurence.

Mag. Matjaž Kamenik

KAKO DO EVROPSKIH SREDSTEV?

Patricio Ortiz de la Torre je v Premogovnik Velenje prispel v ponedeljek, 23. marca. Popoldne si je ogledal odkop -50 A v jami Pesje, delovišče pripravske številke, sedežnico in delovanje VTIS-a, v torek pa je skupini naših sodelavcev predstavil delovanje sklada RFCS in potek pridobivanja evropskih sredstev iz tega sklada.



Ortiza de la Torreja, v sredini, sta v jamo pospremila mag. Matjaž Kamenik, levo in dr. Simon Zavšek. (foto M. Beškovnik)

Španec Patricio Ortiz de la Torre dela v Bruslju sedem let, zadnjih pet let za Evropsko komisijo. Dobro pozna trenutno stanje raziskav in razvoja na področju »premoga«, sodeluje in vodi pa tudi ocenjevanje prijavljenih projektov. Zato je v svoji predstavitvi nanizal veliko zanimivih podatkov ter koristnih in uporabnih napotkov glede priprave dokumentacije za razpis, iskanja partnerjev, ki morajo sodelovati pri projektih ...

Ob svojem obisku v Sloveniji in Premogovniku Velenje se je **Ortiz de la Torre** najprej zahvalil direktorju podjetja dr. Milanu Medvedu za povabilo in sprejem ter takole strnil vtise: »Ogled jamskih delovišč je name naredil zelo dober vtis.

Lahko primerjam vaš premogovnik z drugimi evropskimi, saj sem že bil v Nemčiji, Španiji, Estoniji, na Poljskem. Pri vas je posebnost širokočelna odkopna metoda zaradi debelega sloja in njegove specifične lege.

Vesel sem priložnosti za obisk Slovenije, kjer sem bil prvič, in za to, da sem vam lahko predstavil delovanje programa Raziskovalnega sklada za premog in jeklo. Naše delo je zelo strokovno in temeljito.

Na razpise dobimo veliko prijav različnih projektov, zato imamo zelo izdelane kriterije za izbiro prijavljenih projektov in predpisan način ocenjevanja, v katerem sodeluje več strokovnjakov z različnih področij.

Na področju premogovništva je vsako leto odobrenih med 25 in 30 odstotkov prijavljenih projektov. To je dokaj visoka stopnja uspešnosti. Vašim kolegom sem priporočil, naj se ne prestrašijo zahtevnega postopka, temveč naj pripravijo programe in jih prijavijo na razpis.«

ENERGETSKA PORABA

Skupina Premogovnik Velenje porabi skoraj za 7 mio € energije. Podatek se nanaša na porabljeno energijo v letu 2008, medtem ko je bil strošek porabljene energije za leto 2007 5,9 mio €. Vzroke v povečanih stroških gre iskati v podražitvi električne energije za 33,5 odstotka, v podražitvi toplotne energije za 8,5 odstotka in v povečani porabi komunalne vode za skoraj 50 odstotkov.

Realna poraba energije v letu 2008 je dejansko manjša za 6 odstotkov glede na leto 2007 in to kljub povečanju števila delovnih dni v letu 2008.

V strukturi posameznih energentov predstavlja poraba električne energije 69 odstotkov celotne energije, pri tem pa se za proizvodnjo glavnega produkta – premoga – porabi v jamskih procesih 87 odstotkov energije.

V preteklem letu je bila organizirana Energetska služba (ES) Skupine Premogovnik Velenje, katere naloge temeljijo na izvajanju učinkovite rabe energije (URE), ki bi pripomogla k večji uspešnosti na gospodarskem trgu. Izvajanje nalog je razdeljeno na naloge, ki trajajo neprekinjeno časovno obdobje – upravljanje s porabo energije, ozaveščanje zaposlenih, izdajanje soglasij, pogojev, poročanje – ter naloge, ki jih izvajamo določen čas in spremljamo z mejniki. Časovno opredeljene naloge so: projektne naloge (PN), energetski pregledi/izkaznica objektov in management projektov v energetiki.

KLJUČNE PROJEKTNE NALOGE

- Posodobitev hidrantnega omrežja (PN-09-2007)

Stroški porabe komunalne vode so se v letu 2008 povečali za 170.000 €, kar je posledica pogostih okvar hidrantnega omrežja. Te izhajajo iz geomehanskih premikov nasutega zemljišča deloma tudi z grobimi materiali, ki pod pritiskom zunanjih sil (teža) poškodujejo instalacije omrežja. V ta namen je izdelana projektna dokumentacija za razpis in planirana so sredstva za obnovo.

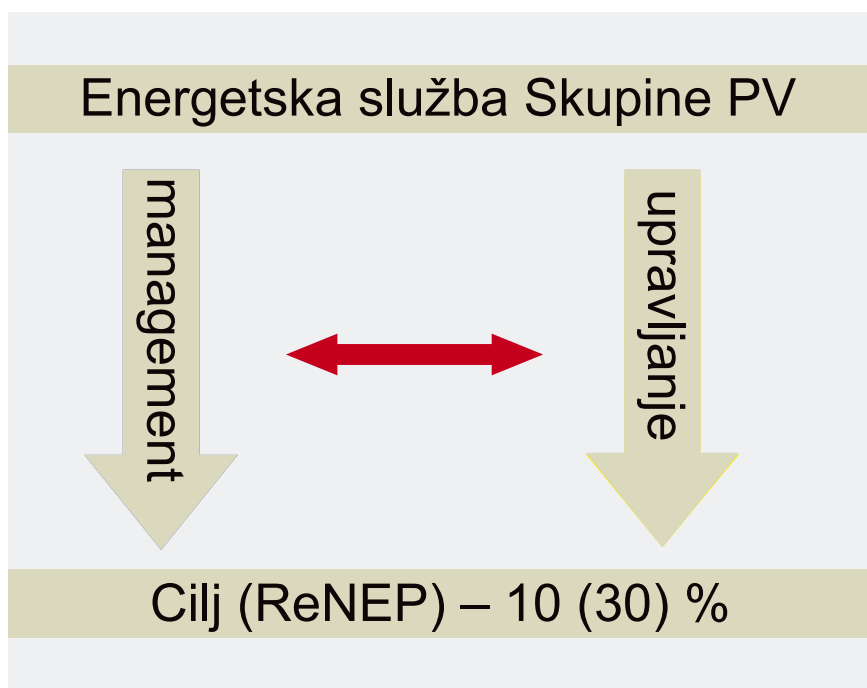
- Prenova upravne zgradbe NOP (PN-10-2007)

Starost zgradbe je 26 let in Energetska služba je izvedla prvi energetski pregled. Ugotovitve kažejo na dokaj potraten objekt z vidika URE. Ugotovljeno je, da stavba porabi 280 kWh/m², kar jo uvršča v klasifikaciji objektov po URE v 6 (F) razred od devetih (A – I).

Za razsvetljavo porabimo 15 W/m², kar



Upravna zgradba je energetsko potraten objekt.



Model ES SPV za realizacijo cilja URE



V jami se v procesih pridobivanja premoga porabi 87 odstotkov vse energije, ki je porabimo v Premogovniku Velenje.

močno presega priporočljivih 11 W/m², toplotna fizika zadošča **za porabo ogrevanja** 105 kWh/m², kar je bilo v času gradnje stavbe ustrezno, današnji normativi pa dovoljujejo 35 kWh/m². **Za hlajenje** porabimo 43 W/m³, pri čemer bi normativno lahko porabili 24 W/m³.

Zaradi potratnosti, zagotavljanja primerne delovnega okolja zaposlenim, amortiziranja objekta in razvojnega potenciala/načrta Premogovnika Velenje je v pripravi projektna dokumentacija za gradbeno dovoljenje, ki naj bi odprla možnost revitalizacije zgradbe. Vendar je možno s posameznimi ukrepi, kot so izklapljanje razsvetljave ob zadostni dnevni osvetljenosti in zapuščanju delovnih prostorov, programiranje urnika pri upravljanju sistemov hlajenja, ki to omogočajo, odstranjevanje ovir pred grelnimi telesi, izklapljanje PC, tiskalnikov izven delovnega časa doseči takojšnje delne rezultate pri varčevanju z energijo.

- Študija daljinskega ogrevanja in hlajenja (PN- 09- 2009)

Skupina Premogovnik Velenje porabi za ogrevanje objektov 1 mio EUR toplotne energije, ki jo sprošča 28 MW toplotnih teles. Dobava poteka preko zastarelih toplotnih postaj, kjer je njihova regulacija neučinkovita, poleg tega pa je sistem odjema toplote s precejšnjim deležem stalnih stroškov neprimeren današnji gospodarski situaciji.

Objekte hladimo pretežno z majhnimi split sistemi, katerih moč je 1,5 MW in povzročajo hrup, kvarijo arhitekturni izgled, sproščajo povečane količine CO2

v ozračje in porabijo letno za 97.000 EUR električne energije. Študija naj bi ugotovila šibke točke delovanja sistemov ogrevanja in hlajenja in napovedala racionalno modernizacijo omenjenih sistemov po vzoru dobrih praks v globalnem in lokalnem okolju.

- Komprimiran zrak (PN-06-2009)

Analiza ugotavlja dokaj dobro vgrajeno opremo z učinkovito regulacijo, ustrezno kapaciteto in zmerno porabo. Ugotavljamo pa povečane izgube zaradi netesnosti instalacije. Zato so aktivnosti usmerjene v zmanjšanje izgub zaradi netesnosti, uvajanje znižanega tlaka pri porabnikih, zapiranje oddelkov mreže in ozaveščanje uporabnikov. Predvidena je vgradnja števec električne energije porabljenega medija. Vzpostaviti je treba realno stroškovno vrednotenje medija, saj trenutno tržno ne izkazuje dejanskega stanja stroškov porabe komprimiranega zraka (Pirnat, 2009).

- Optimiranje energetske porabe v PV (PN-05-2009)

Projektna naloga sega v področja direktne racionalizacije porabe energije s parcialnimi ukrepi, spreminjanjem kota lopatic prezračevanja, z zmanjševanjem priključne moči nepotrebnih toplotnih teles, izkoriščanjem odpadne toplote kompresorjev ter odpadne vode iz pralnice, kopalnic itn. (Pirnat, 2009).

- Centralni nadzorni sistem energetike CNSE (PN-05-2009)

Ta naloga zaokrožuje projektne naloge in omogoča integrirano spremljanje procesov v energetiki. Podatki teh procesov bodo omogočali prave informacije za

odločanje managementa in učinkovito spremljanje, napovedovanje in ukrepanje tehničnega osebja na daljavo z informiranjem vseh odgovornih tudi preko mobilnikov. Takšen sistem je danes standard v energetiki in ga avtorji poimenujejo različno: energetske knjigovodstvo, energetski management, informacijski sistem energetike ..., gre pa v vseh primerih za celovito spremljanje in ukrepanje v energetiki z namenom učinkovite rabe energije.

ENERGETSKA IZKAZNICA

Če želimo energijo učinkovito porabljati, je treba izvesti energetske preglede objektov in s tem pridobiti energetske izkaznice objekta, ki v letu 2009 še ni obvezna, bo pa v letu 2010 za vse industrijske in javne objekte.

Z energetskim pregledom objekta ugotovimo pomanjkljivosti njegove energetske učinkovitosti, kar v difuziji ukrepov omogoča izboljšati potencial energetske učinkovitosti. Iz navedenih nalog izhaja model delovanja Energetske službe Skupine PV, ki v razsežnosti med managementom in upravljanjem s porabo energije načrtuje doseči cilj zmanjšanje porabe energije za 10 odstotkov, v primeru skrajšanja transportnih poti premoga pa za 20 odstotkov. Ta cilj je skladen z Resolucijo o nacionalni energetske porabi.

Za doseg cilja pa je treba realizirati projektne naloge, ki bodo temeljile na izvedbi investicij na podlagi neto sedanjih vrednosti oziroma neto bodočih donosih in opraviti energetske preglede objektov do decembra 2010. Temu ustrezno je treba dopolniti politiko podjetja, ki bo jasno izkazovala zavezanost energetski učinkovitosti, spremeniti navade, vedenje, vrednote in kulturo zaposlenih, da bodo pozitivno delovale v prid URE, ter dvigniti raven inovativnosti, saj je energetska varčnost lahko še bolj učinkovita z množično podanimi idejami.

Stane Blagotinšek
vodja ES SPV



SPET SE VPRAŠAJMO: »ALI DELAM DOVOLJ VARNO?«

Pred petimi leti smo zastavili projekt Ali delam dovolj varno, katerega osnovna cilja sta bila z različnimi projekti, ukrepi motivirati sodelavce za varno delo in zdrav način življenja na eni strani, na drugi pa zmanjšati stroške v podjetju zaradi vseh posledic nezgod in poškodb pri delu (bolniška odsotnost, odškodnine, zastoji ...).



Slogan projekta »Očka, vrni se zdrav domov!« je vzet s stare opozorilne table za rudarje, ki je danes muzejski eksponat v Muzeju premogovništva Slovenije.

Da je bil projekt dobro zastavljen, potrjuje tudi nagrada za najboljši HRM projekt v letu 2004, podeljena na 7. konferenci o ravnanju z ljudmi v Novi Gorici. Dovolimo pa si tudi domišljati, da je zmanjševanje števila nezgod v zadnjih letih tudi rezultat dobrega dela pri projektu Ali delam dovolj varno. Številčni podatki o nezgodah pri delu v zadnjem obdobju znova narekujejo aktivnejše delo pri projektu. »K sreči večina nesreč ni posledica delovnega okolja in naravnih razmer, to je izbruhov plina, koncentracij plina, stebrih udarcev, ki so sicer vsakodnevni spremljevalci dela v jami. Večina nezgod je posledica tehnološkega procesa in organizacije dela,« poudarja vodja projekta in glavni tehnični vodja **mag. Marjan Kolenc**.

PODPROJEKTI

Projekt Ali delam dovolj varno je vklju-

čen v sistem ključnih programskih nalog, o izvajanju katerih mesečno poročamo. Pri njem bodo skupine, ki so delale že prej, svoje delo intenzivirale, oblikovanih pa je bilo tudi nekaj novih.

Podprojekti in njihovi vodje so:

- Organizacijski, tehnični in tehnološki ukrepi z vidika varnejšega izvajanja procesov (tehnični vodje, vodja Priprave dela, koordinator Gregor Urnjek),
- Varstvo pri delu (mag. Bogdan Makovšek),
- Promocija, informiranje (Tadeja Mravljak Jegrišnik),
- Izobraževanje (Boris Potrč),
- Disciplinski ukrepi (Milojka Gjerkeš),
- Motiviranje, nagrajevanje (Sonja Kugonič),
- Odvisnosti (Katja Rak),
- Skrb za zdravega delavca (Jana Žolgar).

Načrtovane aktivnosti za oživitev pro-

jekta so bile predstavljene tudi na strateški konferenci, pri čemer je dr. Milan Medved poudaril, da je projekt Ali delam dovolj varno eden ključnih za naše nadaljnje delo.

V povezavi z njim smo zastavili nekaj pomembnih projektov, sklenjeno pa je bilo dati predvsem več poudarka aktivnostim, vezanim na varnost in zdravje pri delu v jami, to je prepoznavanju potencialno nevarnih faz procesa in sprejetju ukrepov za dvig nivoja varnosti pri delu (izobraževanje, organizacija dela, drugačna delovna sredstva, novi pristopi, dosledno spoštovanje navodil za delo ...). Te naloge pokriva prva podprojektna skupina.

»Potencialno nevarne faze dela lahko prepoznavamo skozi statistične podatke o poškodbah, nekaj idej najdemo v naboru ukrepov, ki smo jih zbrali v sklopu projekta Celovita prenova procesov.

Na eni strani bomo zagotovo ugotovili, da nekatere faze delovnega procesa že leta izvajamo na enako (ne)varen način in bi jih lahko spremenili, na drugi strani pa se zavedamo, da mnogih ne bomo mogli spremeniti, lahko pa se delavci bolj usposobijo za delo,« razlaga Kolenc.

Naloge skupine **Varstvo pri delu** so preventivne in kurativne. Preventivne se nanašajo na redno izvajanje preventivnih pregledov, vključevanje tematike varnosti in zdravja pri delu v vse oblike preverjanja znanja, poučevanje zaposlenih o potencialno nevarnih fazah dela v vseh rednih in izrednih oblikah komuniciranja z zaposlenimi (raporti, obravnave nezgod, seje sveta obrata, pregledi delovišč ...).

Med kurativnimi so analiziranje primerov osebnih varovalnih opreme ter analize nezgod, podatkov, navodil za varno delo.

Skupina **Promocija, informiranje** je bila v vseh letih zelo aktivna in je pripravila celostno podobo aktivnosti s slogani projekta, z Ligijem, s plakati, z brošu-

ro, radijskimi spoti, s članki v Rudarju, promocijo celotnega projekta Ali delam dovolj varno. Svoje delo bo podskupina nadaljevala z novimi aktivnostmi.

Varnost in zdravje pri delu sta sestavni del mnogih oblik **izobraževanja** in usposabljanja zaposlenih. Podobno kot pri prejšnji skupini morajo njene aktivnosti biti stalne, vedno nove, rezultati pa se pokažejo v daljšem časovnem obdobju. Skupini pri podprojekti **Disciplinski ukrepi** in **Motiviranje, nagrajevanje** bosta analizirali že predlagane ukrepe in zastavili nove aktivnosti.

Nov je podprojekt **Odvisnosti**, ki je bil zasnovan na podlagi podatkov, da pri čedalje več zaposlenih beležimo neko vrsto odvisnosti, kar posredno vpliva na varno delo, neposredno pa na zdravje zaposlenih.

Skupina bo določila načine za prepoznavanje odvisnosti in ukrepe.

Veliko aktivnosti je bilo v preteklih letih zastavljenih in jih izvajamo v sklopu podprojekta **Skrb za zdravega delavca**. Tudi ta skupina bo z aktivnostmi nadaljevala oziroma jih prenovila in okrepila.

Vse skupine bodo pripravile projektne naloge v obliki akcijskih načrtov, ki bodo služili spremljanju aktivnosti in rezultatov. Kljub vsemu zapisanemu pa je največ rezultatov odvisnih od vsakega zaposlenega.

»Naslov projekta 'Ali delam dovolj varno' je povsem pravi. Analize nezgod kažejo, da so te največkrat posledice lastne nepazljivosti in podcenjevanja nevarnosti«, je sklenil mag. Kolenc, ki je sredi marca zaradi slednjega, kot je odkrito priznal, tudi sam v jami staknil lažjo poškodbo noge.

Diana Janežič

ŠOLA ZDRAVEGA HUJŠANJA

V sklopu podprojekta »Skrb za zdravega delavca« smo se v letu 2008 odločili, da ponovno organiziramo uvodno delavnico na temo zdravega hujšanja, saj so rezultati Dispanzerja medicine dela, prometa in športa zopet pokazali, da našim sodelavcem še vedno največ zdravstvenih težav povzročajo prehranska in presnovna obolenja. Kar 60,8 odstotka sodelavk in sodelavcev ima težave s prekomerno telesno težo, polovica pregledanih ima povišan holesterol.

Uvodne delavnice v letu 2008 se je udeležilo 15 delavk in delavcev iz Premogovnika Velenje in HTZ Velenje. Sodelovanje v delavnici je bilo predpogoj za vključitev v Šolo zdravega hujšanja, ki jo preko programa CINDI Zdravstvenega doma Velenje vodi Urška Bandalo, diplomirana medicinska sestra. V delavnici, ki se je pričela marca letos, je vključenih 19 sodelavcev in sodelavk. Ja, prav ste prebrali, tudi moški so se vključili in to kar 5.

Šola zdravega hujšanja poteka 3 mesece vsak ponedeljek. V tem času udeleženci spoznavajo zdrava in pravilna načela prehranjevanja, v celoti pa je poudarek na zdravem načinu življenja. Na koncu je organizirana telovadba, ki jo vodi Monika Kump, diplomirana fizioterapevtka.

Šola Zdravega hujšanja poteka v prijetnem vzdušju z veliko dobre volje, kar vam lahko zagotovim tudi jaz, saj sem se letos tudi sama odločila za vključitev v skupino.

BOLNIŠKA ODSOTNOST

Ena od nalog podprojekta »Skrb za zdravega delavca« je tudi spremljanje bolniške odsotnosti in izvajanje ukrepov za njeno znižanje.

Če povzamem dogajanje v preteklem letu, ugotavljam, da se je bolniška odsotnost pričela dvigati septembra in je bila konec leta 6,09-odstotna, medtem ko je bila leta 2007 5,56 odstotna. Razlog za višji odstotek bolniške odsotnosti je predvsem v povečanju števila nezgod pri delu (delno so vzrok zanje težje geološke razmere, ki vplivajo na delo predvsem na odkopih pa tudi na drugih deloviščih v jami), večjem številu delovnih dni, ne smemo pa zanemariti tudi prehladnih obolenj, ki porastejo v jesenskem obdobju.

Slika bolniške odsotnosti v obdobju od januarja do marca 2009 ni rožnata. Njen delež se še vedno dviguje in je konec februarja dosegel 6,98 odstotka. Tako visoko bolniško odsotnost smo nazadnje zabeležili leta 1999.

Ukrepi? V sklopu projekta »Ali delam dovolj varno« še iščemo načine za znižanje bolniške odsotnosti. Prva od ukrepov bosta nov bolniški kontrolni list in ponovna uvedba razgovorov po bolniški odsotnosti.

Jana Žolgar, služba VPD

IZOBRAŽEVALNI CENTER – NAPOVEDNIK IZOBRAŽEVANJ V APRILU

Izobraževalna oblika	Ciljna skupina	Kraj izobraževanja	Datum
Trening javnega nastopanja	vodstvo	Vila Široko	april
Komuniciranje s strankami	varnostniki	učilnica VPD	april
Prva pomoč	zaposleni v HTZ	učilnica VPD	april
Obnovitveni tečaj EX zaščite za rudarstvo in industrijo	zaposleni v PV in HTZ	ŠCV – MIC	april
Obnovitveni tečaj EX zaščite za svetilkarje	zaposleni v HTZ OUTN	ŠCV – MIC	april
Šola poslovnih znanj Medorganizacijsko trženje	mladi sodelavci VII. st. izobrazbe Skupine PV	ŠCV – MIC	18. 4.
Priprava predstavitve projektov	mladi sodelavci VII. st. izobrazbe Skupine PV	učilnica VPD	1. 4.

REGIJA SAŠA JE ZA PRIKLJUČEK V ŠENTRUPERTU

V dvorani Centra Nova v Velenju je v sredo, 25. februarja, potekalo srečanje predstavnikov gospodarstva, lokalnih skupnosti in poslancev z območja Šaleške ter Zgornje Savinjske doline, na katerem so sodelovali predstavniki Ministrstva za okolje in prostor, Ministrstva za promet in Družbe za avtoceste v Republiki Sloveniji.

Srečanje, ki se ga je udeležil tudi minister za promet dr. Patrick Vlačič, je v sodelovanju z Odborom za razvoj SAŠA regije organizirala Mestna občina Velenje. Namen srečanja ni bila razprava o že sprejetih sklepih ministrstva, ampak seznanitev s postopki in terminskim potekom severnega dela trase. Minister za promet Republike Slovenije dr. Patrick Vlačič je poudaril, da je najpomembnejše, da cestna infrastrukturna povezava poveže tista poselitvena območja, ki nimajo povezave z avtocestnim križem. Prepričan je, da enotnega mnenja o poteku trase ni mogoče dobiti. Vendar meni, da so argumenti za že sprejeto traso prepričljivejši, zato si bo tudi sam prizadeval, da bi bili roki za izgradnjo omenjene trase čim krajši.



S seje odbora za razvoj SAŠA regije se je udeležil tudi minister za promet dr. Patrick Vlačič, levo.

CESTO POTREBUJEMO ČIMPREJ

Dr. Milan Medved, predsednik Odbora za razvoj SAŠA regije, je prisotne seznanil, da je odbor nastal zaradi potreb po tretji razvojni osi. Stališča odbora so soglasna stališča regije. »Hitro cesto in razvojne povezave nujno potrebujemo, zato si bo odbor prizadeval za čim hitrejšo izvedbo postopkov, ki vodijo do začetka izgradnje hitre ceste. Po mnenju odbora bi rekonstrukcija ceste Arja vas–Velenje pomenila večletni infarkt za razvoj tega območja,« je dejal dr. Medved. Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije je zastopala mag. Helena Šolar, sekretarka v Direktoratu za prostor. Predstavila je dosedanj potek postopkov priprave državnega prostorskega načrta (DPN), ki potekajo po zakonu o prostorskem načrtovanju. V terminskem planu niso predvideni zapleti. Dr. Peter Gašperšič, vodja Sektorja za avtoceste iz Ministrstva za promet Republike Slovenije je izrazil nujnost sprejete cestne povezave. Ana Sodnik, vodja službe za prostorsko načrtovanje pri Družbi za av-

toceste v Republiki Sloveniji (DARS) je povedala, da so postopki za izpeljavo javnih naročil v teku. Sprejeta trasa je izhodišče za nadaljevanje postopkov h končnemu cilju.

Minister za promet **dr. Patrick Vlačič** je doslej glede izgradnje tretje razvojne osi slišal zelo različna mnenja. Na obisku v Velenju je dal podporo predlogu, ki ga predlagajo predstavniki savinjsko-šaleškega območja. Dr. Vlačič: »Cesto si vsi želimo, zato da nas kam pripelje, ne želimo pa je zelo blizu sebe. V ministrstvu se zavedamo, da je tretja razvojna os zelo pomembna za območja severno od avtocestnega križa. Pravzaprav, območja, ki so ob avtocestnem križu, se zelo razvijajo, tista, ki so od njega nekoliko oddaljena, pa v tem razvoju zaostajajo. Tudi moja želja je čim bolj pospešiti umeščanje ceste v prostor in potem tudi gradnjo.«

Sestanka Odbora za razvoj se ni mogel udeležiti Minister za gospodarstvo **dr.**

Matej Lahovnik, podprl pa je čim prejšnji začetek gradnje sprejete variante trase s priključkom v Šentrupertu.

Dr. Lahovnik: »Moje stališče je vseskozi jasno in nespremenjeno. Čimprejšnja gradnja odseka hitre ceste Šentrupert–Velenje je nujna, saj bi varneje in hitreje povezal Velenje z avtocestnim križem. Gradnja tretje razvojne osi se mora začeti prav z izgradnjo odseka Šentrupert–Velenje, saj je ta povezava največje ozko grlo na celotni trasi tretje razvojne osi.

Verjetno mi ni treba ponovno poudarjati, da je ta odsek ključnega pomena za razvoj Šaleške doline. Stroka je vseskozi tudi opozarjala, da je na omenjenem odseku pomemben lastnik večjega dela zemljišč Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, ki je v državni lasti, zato bi bila gradnja najhitrejša in z najmanj zapleti. Brez boljše povezave Velenja z avtocestnim križem bo ogrožen gospodarski razvoj celotne Šaleške doline, da o Koroški sploh ne govorimo.

Kot minister za gospodarstvo si bom prizadeval, da se trasa Šentrupert-Velenje in seveda tudi naprej proti Koroški čim prej ustrezno umesti v prostor in da se gradnja tega odseka čim prej začne. Takšno umestitev namreč podpira tudi stroka in jo ocenjuje kot najprimernejšo varianto. Vsi postopki do začetka gradnje so že tako ali tako zamudni in se merijo

v letih, zato je vsako dodatno odlašanje slabo in zavira razvoj gospodarstva v Šaleški dolini in na Koroškem.»

Tudi poslanec v Državnem zboru **Bojan Kontič** v zvezi s tretjo razvojno osjo zagovarja trdno razvojno stališče. Podpira priključek pri Šentrupertu, o nasprotovanju temu Celjanov pa meni: »Pri umestitvi priključka na avtocesto pri Šentru-

pertu gre več kot le za interes Celja. Gre predvsem za interes gospodarstva, ki je v tem trenutku umeščeno v zaprti prostor. Pričakujemo, da nam Celje priznava legitimno pravico do odločitve, kje in kako naj se priključimo na avtocestni križ. Naš interes je vsekakor približati se glavnemu mestu Ljubljani veliko bolj kot Celju.«

LEGENDE ELEKTROSLUŽBE



Legende Elektroslužbe stare jame z boljšimi polovicami

7. februarja so se v Kolodvorski restavraciji na pobudo Ivana Mevca srečali sodelavci nekdanje Elektromontaže sever, jug in Pesje. Ponosni so bili, da so se srečale »legende Elektroslužbe stare jame«, kot se radi imenujejo.

Ivan Mevc je električar in je začel v tej montažni skupini delati 1982. leta, v Premogovniku Velenje pa se je zaposlil leta 1980 v delavnici. Ob polletju letos se bo upokojil. **Ivan Mevc:** »Na srečanje je prišlo skupaj z ženami 51 nekdanjih in sedanjih sodelavcev. Če bi prišli vsi povabljeni, bi nas bilo več kot 80. Večina so že vsi upokojenci; prvi med njimi se je že leta 1984 upokojil Branko Oremuž.

Srečanje je bilo namenjeno predvsem temu, da se znova vidimo, pogovorimo, poskrbimo pa smo tudi za nastop čarovnika, s tem se ukvarja eden od udeležencev, za glasbo, ples in večerjo. Imeli smo se zelo lepo in potrudil se bom, da bo srečanje postalo tradicionalno.«



Upokojeni poslovodje Elektromontaže, od leve Karel Žibret, Ivan Pogorelnik, Emil Hofinger, Branko Oremuž, Darko Garbajs, Rajko Javornik in Anton Pintar.



Dijakinje in dijaki so v plesni, pevski in igralski nastop vložili veliko truda, časa in energije, pridobili pa znanje in dragocene življenjske izkušnje.

8. MAREC JE SIMBOL ENAKOPRAVNOSTI IN ENAKOVREDNOSTI

Letos smo 8. marec, dan žensk, zaznamovali nekoliko drugače kot v zadnjih letih. Sodelavke v Skupini Premogovnik Velenje, 286 nas je, smo namreč bile v petek, 6. marca, ob 11. uri povabljene v veliko dvorano Glasbene šole Velenje, kjer so nam dijakinja in dijaki Poklicne in tehniške šole za storitvene dejavnosti Šolskega centra Velenje pripravili plesno predstavo Step up.

Navdušili so nas! Z mladostno energijo, s svojim uživanjem v plesu, z izrednimi pevskimi sposobnostmi ter s sporočilom predstave o iskanju samega sebe in svoje vrednosti so nam res polepšali dan.

Pred predstavo je polno dvorano sodelavk iz vseh družb Skupine Premogovnik Velenje nagovoril direktor **dr. Milan**

Medved. Dejal je, da po toliko desetletjih obeleževanja 8. marca ženske marsikje še vedno niso enakopravne, njihova vloga še vedno ni dovolj ovrednotena in njihove enake možnosti obstajajo le na papirju.

»Človekove pravice so zapisane v ustavi večine držav sveta, realno življenje pa

je še marsikje povsem drugačno. Danes, ko se Evropa povezuje in je Slovenija že ena od držav Evropske skupnosti, se sicer zdi, da so ženskam zagotovljene vse temeljne pravice. Pa je to res? Ali se tudi v kapitalizmu ne srečujemo s še večjimi razlikami med ljudmi? K temu pripomo- rejo vse težje razmere v gospodarstvu,



V Skupini Premogovnik Velenje je zaposlenih 286 žensk.

kjer so ženske pogosto še vedno ena slabše plačanih skupin – ponekod so za primerljivo delo plačane tudi za tretjino manj od moških sodelavcev.

V naši družbi je še vedno veliko razlogov, da se zamislimo tako o položaju žensk – pa naj gre pri tem za ekonomsko, socialno, spolno, družinsko nasilje – kot o položaju starostnikov, brezposelnih, bolnih, vseh skupin, ki so potisnjene ob rob.

V Skupini Premogovnik Velenje, kjer so družbe večinoma moški kolektivi, se zavedamo, da ste ženske pomemben sestavni del delovnih procesov, in tudi, da vam to zagotovo premalokrat povemo, pokažemo. Vsem dajemo enake možnosti – v našem podjetju štejejo ideje, inovativnost, kreativnost, volja, zagnanost, ne glede na spol ali starost.

Prav zaradi tega ob 8. marcu poudarjamo enakost in dan žensk bi morali tudi v prihodnje gojiti kot simbol enakopravnosti in enakovrednosti. Da bo res tako, pa moramo skrbeti vsi – vsak dan in ne le ob dnevu žena. Prepričan sem, da se za človeško enakopravnost in dostojanstvo spleča truditi,« je sklenil direktor.

Diana Janežič

Spoštovani dr. Milan Medved!

Zahvaljujemo se vam, ker ste omogočili dijakom Šole za storitvene dejavnosti ŠCV, da so se lahko predstavili z delom, ki so ga kreirali zadnje mesece v obšolski dejavnosti. Jaz sem prepričana, da je to pravi način za razvijanje in kultiviranje njihovih telesnih in osebnostnih lastnosti in če sem prav razumela vaše mnenje, se od mojega ne razlikuje prav dosti. Zelo dragocena se mi je zdela tudi vaša odločitev: «Zakaj pa ne bi dali priložnosti našim otrokom». Super. Priložnost, ki smo jo bili deležni je bila edinstvena in dodatna spodbuda ter motivacija za zastavljene cilje, še posebej, ker je vaše podjetje najvplivnejše v lokalnem okolju.

Upam, da smo se približali vašim pričakovanjem, vsekakor pa bomo veseli vsakega predloga, ki nam bo v pomoč pri nadaljnjem delu z dijaki.

Hvala tudi ga. Tadeji Mravljak in ga. Diani Janežič za profesionalno in prijateljsko pomoč.

Kakor koli se že bere, čez vse je bila odlična malica, za kar smo še posebej hvaležni.

Prijazno Vas pozdravljamo in srečno!

mentorji:

Maša Kolšek
Mina Gregorčič
mag. Bojana Urbanc
Nataša Meh Peer
Sebastijan Kukovec
Janez Zajc

dijaki:

Mateja Klemenčič, ravnateljica PTSSD

[List of handwritten signatures of mentors and students]

GASILCI SO POMEMBNI ČLEN PRI ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI

Člani Prostovoljnega industrijskega gasilskega društva (PIGD) Premogovnik Velenje so se 28. februarja zbrali v Gasilskem domu Velenje na svojem 77. občnem zboru. Pregledali so delo društva v letu 2008 in določili cilje dela za letos.

Zbor je uvodoma pozdravil in poročal o delu v letu 2008 predsednik PIGD **Simon Dobaj**. Ocenil je, da je društvo, ki šteje 35 članov, lani delovalo dobro, tako na področju operativne kot društvene dejavnosti. Slednja zajema aktivnosti v društvu, v sklopu Skupine Premogovnik Velenje, pri urejanju gasilskega doma, dežurstva na prireditvah in požarne straže.

V oktobru 2008 so na pobudo PIGD Premogovnik Velenje in PGD Škale speljali skupno vajo v objektih Konjenskega kluba Velenje in se dogovorili, da takšno sodelovanje postane stalnica.

Uspešni so bili na gasilskih tekmovanjih, posebej desetina B pod vodstvom Franca Grudnika, ki je dosegla izreden uspeh z uvrstitvijo na državno tekmovanje, 1. mesto na občinskem tekmovanju v Šmartnem ob Paki in 2. mesto na tekmovanju Gasilcev energetike in rudarskih enot Slovenije (GERES) v Mežici.

V letu 2008 so na predlog poveljstva društva dopolnili gasilsko in zaščitno opremo, v letu 2009 pa načrtujejo nakup novega vozila za prevoz moštva GVM – 1, pridobitev še kakšnega novega člana društva in usposobitev štirih šoferjev C kategorije.

O operativnem delu društva je poročal poveljnik **Branko Špeh**. Kot je poudaril, se člani društva usposablja enkrat tedensko in pri tem obnavljajo znanja taktičnega nastopa ob požaru ali drugi nesreči in spretnosti uporabe opreme za gašenje in reševanje.

V letu 2008 so skupno opravili 2.669 ur prostovoljnega dela. Veliko so jih namenili za preventivno delo na objektih Skupine Premogovnik Velenje. V oktobru so izvedli skupno vajo gašenja diesel črpalke na območju Premogovnika Velenje z gasilci PGD Velenje, PGD Šošanj in PGD Pesje. Imeli so dve intervenciji, in sicer so s petimi gasilci pogasili manjši požar prašnih filtrov v podjetju Karbon ter sodelovali pri gašenju požara gospodarskega poslojpa na Konovem.

Da bi uspešno delo nadaljevali, bodo tudi letos največ aktivnosti namenili



Kipci za najbolj prizadevne gasilce

usposabljanju članov na rednih vajah, izvedbi taktičnih vaj, tekmovanjem, preventivnemu delovanju ter izobraževanju članov. Usposobiti želijo štiri tečajnike za poveljnika gasilskega društva, štiri gasilce voznike C kategorije, pet gasilcev strojnikov in dva gasilca nosilca izolacijskih dihalnih aparatov.

Poročilom o delu PIGD in načrtovanemu delovanju so sledili pozdravi gostov in razprava. Zbor sta prva pozdravila vodja VPD mag. Bogdan Makovšek in referent za požarno varnost v VPD Dušan Reberčnik. Kot je poudaril mag. Makovšek, je gasilska dejavnost vedno bila potrebna, v času, ko nas tudi narava opozarja z nesrečami, pa še toliko bolj. »V Premogovniku Velenje se poleg pridobivanja premoga ukvarjamo z mnogimi drugimi dejavnostmi in pri vseh obstajajo potencialne nevarnosti. Zato je gasilsko društvo nujno potrebno in pomembno je, da dobro deluje. Takšno je naše gasilsko društvo. Služba za varstvo pri delu, Jamska reševalna četa in PIGD zelo dobro

sodelujemo in Premogovnik Velenje bo to sodelovanje podpiral še naprej,« je poudaril **mag. Bogdan Makovšek**.

V imenu Gasilske zveze Šaleške doline je zbor pozdravil Sandi Osetič in predstavil novosti v izobraževanju za gasilce ter aktivnosti zveze v letu 2009. Zbor so pozdravili tudi predstavniki PGD Velenje, PGD Šalek, PGD Zagorje mesto in PIGD Rudnik Hrastnik.

Ob koncu zbora so za člana častnega razsodišča imenovali Draga Javornika, ki je nadomestil lani preminulega Vinka Mihelaka, podelili pa so tudi priznanja najbolj aktivnim gasilcem. Kipce gasilca so prejeli Franjo Gluk, Drago Javornik, Robert Rotovnik, Marko Frigelj in Miran Debelak. Priznanja GZŠD so prejeli Drago Javornik in Miran Debelak za napredovanje v gasilca II. stopnje, Marko Frigelj, Marjan Kirar in Simon Dobaj za napredovanje v gasilskega častnika I. stopnje ter Viktor Kralj za napredovanje v gasilskega častnika II. stopnje.

Diana Janežič

DIT SPODBUJA STROKOVNE RAZPRAVE



Ivan Pohorec je poročal o delu društva v letu 2008 in predstavil plan aktivnosti za letos.

Društvo inženirjev in tehnikov Skupine Premogovnik Velenje šteje 299 članov, 41 pa se jih je 19. marca zbralo na občnem zboru in zanimivem predavanju Slavka Hostnika o jamarski odpravi na Filipine.

Uvodoma sta zbor pozdravila predsednik DIT Ivan Pohorec in direktor **dr. Milan Medved**. Slednji je izrazil zadovoljstvo, da društvo po nekaj manj aktivnih letih z novim vodstvom znova dobro deluje in izpolnjuje svoje poslanstvo, to je skrb za srečevanje članov ob strokovnih ter družabnih in športnih dogodkih. Društvo je aktivno tudi v Slovenskem rudarskem društvu inženirjev in tehnikov (SRDIT) in **dr. Medved** je člane, ki delajo na področju rudarstva, pozval, da se aktivno vključijo v pripravo sprememb Zakona o rudarstvu in Zakona o graditvi objektov. (Premogovnik Velenje ima v odboru za pripravo sprememb tudi svojega predstavnika, to je Božo Špegel iz Tehničnih služb, op. p.).

Sledilo je predavanje **Slavka Hostnika** o jamarski odpravi na Filipine. Ob kopici zanimivih podatkov je predavatelj prikazal tudi film, ki je nastal ob raziskovanju Filipinov in podzemnih jam. Potopis o tej odpravi objavljamo v nadaljevanjih v Rudarju. Po predavanju se je občni zbor DIT nadaljeval z običajnim dnevnim redom. **Ivan Pohorec** je poročal o delu društva v letu 2008 in predstavil plan aktivnosti za letos. Poudaril je, da želi društvo s svojimi aktivnostmi pripomoči k pozitivni klimi v Skupini PV, omogočiti čim boljše medsebojno spoznavanje strokovnega kadra, skozi razmišljanje in razpravljanje o konkretnih strokovnih problemih pa prispevati svoj delež k razvoju v podjetjih Skupine.

Lani so člani DIT lahko prisluhnili štirim predavanjem, v maju so obiskali JE Krško, novembra so si ogledali izgradnjo polja geosond za ogrevanje in proces izgradnje pilotnih temeljev v Pesnici pri Mariboru. Družili in rekreirali so se na tradicionalnem teniškem turnirju in kosanjevem pikniku ter 4. decembra tradicionalno počastili praznik svete Barbare. Za letos načrtujejo pet predavanj (dve sta že bili), dve ekskurziji, teniški turnir, kosanjev piknik in praznovanje dneva zavetnice rudarjev.

Člani DIT so brez razprave potrdili vsa poročila in soglašali tudi s planom aktivnosti za letos. dj

REZMANOV IN PREMOGOVNIKOV PROSTOR V LITERATURI



Peter Rezman: »Bencinka mi pomeni več kot nagrada Fabula!«

V okrilju Velenjskega gradu je v organizaciji Društva inženirjev in tehnikov 3. marca potekal pogovor s Petrom Rezmanom, prejemnikom Dnevnikove Fabule 2009 za knjigo Skok iz kože, kot najboljšega proznega dela v zadnjih dveh letih v Sloveniji. Pogovor s Petrom Rezmanom o nagradi in knjigi smo objavili v prejšnji številki Rudarja. Podobno je tekel pogovor z njim tudi v razstavnici sobi velenjskega gradu »Delu čast in oblast«, ki je bila zelo primerna kulisa času, ki ga v svoji knjigi popisuje avtor.

Peter Rezman je v pogovoru nanizal veliko drobcov o nastajanju knjige in vsem bralcem, ki bi jih morda njena vsebina razburila, pojasnil, da je knjiga literarni zapis okolja, njegovih vtisov in doživljanj v času dela v jami.

Ob koncu pogovora je Rezmanu čestital tudi direktor **dr. Milan Medved** in poudaril, da smo v Premogovniku Velenje z zadovoljstvom sprejeli novico, da so zgodbe iz rudarskega življenja, ki so se dogajale v podzemlju velenjskega premogovnika, preko besed Petra Rezmana dobile priznanje slovenske strokovne javnosti. Zadovoljen je, da knjiga Skok iz kože govori o življenju knapov v pravem pomenu besede, čeprav na drugi strani opisuje jamo, kakršne že dolgo ni več.

Petru Rezmanu je dr. Medved v zahvalo in spomin med drugim poklonil rudarsko svetilko bencinko in te je bil Rezman iskreno vesel. »To mi pomeni več kot nagrada Fabula,« je spontano dejal.

Bil je vesel tudi svojega »literarnega sprejema« med knapi ter v svojem slogu komentiral: »Res je, da niti takrat, ko sem še delal kot električar v jami, nikdar ni bilo prave knapovske moške »zajebancije«, češ, kaj boš ti, ki pesmice pišeš. Kar spoštovali so to, čeprav je bilo »odpičeno« objavljati pesmi v rudniškem glasilu poleg kakega grafa proizvodnje.

V torek sem začutil njihov iskren ponos, ponos, da prihajam iz iste sredine in jih nisem zatajil in da oni niso zatajili mene. Zdi se mi, da so se zavedli, čeprav mogoče šele ob nagradi, da je dobil s tem v nekem smislu velenjski premogovnik svoje mesto v slovenski literaturi.«

Diana Janežič

DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

Premogovnik Velenje je že leta 2002 naredil pomemben korak k uresničevanju finančno neodvisne starosti svojih zaposlenih, ko vas je vključil v sklad dodatnega pokojninskega zavarovanja, kamor vam mesečno nakazuje premije.

Pomembno odločitev o namenskem varčevanju, ki vam bo omogočilo lepšo starost, pa ste sprejeli tudi sami. Večina zaposlenih si tako, poleg varčevanja v kolektivnem pokojninskem zavarovanju, tudi sama vplačuje individualne premije na svoje račune.

Tako kot vsako leto je Kapitalska družba tudi letos konec januarja vsem, ki ste vključeni v Kapitalski vzajemni pokojninski sklad, na dom poslala Potrdilo o številu enot premoženja, vpisanih na vašem osebnem računu.

Poslano potrdilo vključuje več tabel, ki vam prikazujejo stanje privarčevanih sredstev na dan 31. 12. 2008:

- stanje sredstev za vsa leta članstva (vključenosti v pokojninski načrt pokojninskega sklada),
- podroben pregled vseh vplačil na osebnem računu člana za preteklo leto,
- prikaz enot premoženja glede na način financiranja,
- morebitne prenose, izplačila in vračila ter
- znesek za uveljavljanje davčne olajšave v primeru individualnih vplačil posameznika.

Vsem, ki ste v preteklem letu vplačevali premije tudi iz svoje neto plače, se za individualno vplačane premije prizna tudi davčna olajšava, ki neposredno znižuje vašo dohodninsko osnovo. Konec marca, ko bo Davčna uprava Republike Slovenije začela pošiljati informativne izračune za odmero dohodnine, ne pozabite preveriti, če so vaša individualna vplačila v sklad dodatnega pokojninskega zavarovanja upoštevana.

Za lažje razumevanje podatkov v potrdilih smo tudi letos pripravili podrobnejša pojasnila tabel na informativnem primeru. Objavljena so na spletni strani Kapitalske družbe, veseli pa bomo tudi vaših klicev na brezplačno telefonsko številko 080 23 45.

NE PREZRITE!

Letos pošiljanje Potrdil o številu enot

VARČEVANJE ZA STAROST pri Kapitalski družbi

premoženja spremlja tudi nagradna igra! Obiščete lahko spletno stran Kapitalske družbe (www.kapitalska-druzba.si) ter v pripravljen spletni obrazec vpišete svoj e-naslov in mobilno številko, kot uporabniško ime pa navedete svojo davčno številko. Za geslo služi številka vaše police.

Vsi, ki se boste odločili za e-komunikacijo z nami, boste sodelovali v veliki nagradni igri, v kateri bomo podelili 4x20 USB ključkov z logotipom Kapitalske družbe. V žrebanju za veliko nagrado – prenosni računalnik – bodo sodelovali vsi udeleženci posameznih krogov nagradne igre.

ALI O DODATNEM POKOJNINSKEM ZAVAROVANJU VESTE DOVOLJ?

Več o dodatnem pokojninskem zavarovanju lahko izveste na spletni strani www.kapitalska-druzba.si, kjer se lahko naročite na brezplačno informativno elektronsko glasilo e-Modro jabolko. Glasilo vam mesečno predstavlja novosti s področja upravljanja skladov in ostale novice iz družbe upravljavke.

Vaših vprašanj, informacij in mnenj o upravljanju skladov Kapitalske družbe bomo veseli na: brezplačni telefonski številki 080 23 45, na elektronskem naslovu info.kvps@kapitalska-druzba.si ali v poslovalnici na Dunajski cesti 119 v Ljubljani.

Mojca Trkman, svetovalka
Kapitalska družba pokojninskega in
invalidskega zavarovanja

OBVESTILO DELOVNIM JUBILANTOM 2009

Delavce družb Skupine Premogovnik Velenje, ki so ali še bodo v letu 2009 dopolnili 10, 20, 25 oziroma 30 let dela, obveščamo, da lahko preverijo upravičenost do jubilejne nagrade oziroma uveljavljajo morebitne reklamacije, povezane z jubilejnimi nagradami, najkasneje **do 15. maja 2009 v kadrovske evidenci, soba številka 14 pri Suzani Škorič, telefon 64-34.**

Zakon o varstvu osebnih podatkov v svojih določilih namreč prepoveduje javno objavljanje osebnih podatkov in s tem tudi objavljanje podatkov o jubilan-
tih.

Kadrovsko-spolšna služba

OBVESTILO ZA ČLANE RDEČEGA KRIŽA IN KRVODAJALCE

Tudi letos boste članarino OO RK Skupine Premogovnik Velenje plačali z odbitkom pri aprilski plači, ki bo izplačana v maju. Letna članarina je 3 €.

Če ne želite plačati članarine, morate to izraziti s podpisom odstopne izjave. Podpišete jo lahko **do 15. aprila 2009 pri predsednici OO RK Damjani Kričej v Remontu 2.**

PONOVNO OBVESTILO - PRIJAVA SPREMEMBE KATEGORIJE VZDRŽEVANEGA DRUŽINSKEGA ČLANA ZA UVELJAVLJANJE DAVČNE OLAJŠAVE ZA VZDRŽEVANE DRUŽINSKE ČLANE

Vsak delavec, ki uveljavlja olajšave za vzdrževane družinske člane pri izračunu akontacije dohodnine od plače, je dolžan delodajalcu pravočasno sporočiti morebitne spremembe kategorije, na osnovi katere uveljavlja olajšave za vzdrževane družinske člane.

Na vaši plačilni kuverti je razvidno, za katere družinske člane uveljavljate akontacijo dohodnine od plače, ter kategorija olajšave, v katero imate prijavljenega družinskega člana. Opažamo, da veliko delavcev nima pravilno kategoriziranih olajšav.

Da bi se izognili težavam urejanja napovedi dohodnine, vam svetujemo, da primerjate izpis družinskih članov na kuverti in njihovih kategorizacij s spodaj navedeno legendo kategorij.

Morebitne spremembe kategorij prijavite v Kadrovsko splošni službi – kadrovska evidenca, NOP, soba št. 15.

LEGENDA KATEGORIJE OLAJŠAV:

- A1 – otrok do 18. leta starosti,
- A2 – otrok od 18. do 26. leta starosti, ki nadaljuje šolanje na srednji, višji in visoki stopnji,
- A3 – otrok po 26. letu starosti, če se vpiše na študij do 26. leta starosti, in to največ za 6 let od dneva vpisa na dodiplomski študij in največ za 4 leta od dneva vpisa na podiplomski študij,
- A4 – otrok, starejši od 18 let, ki se ne izobražuje in je za delo sposoben, če je prijavljen pri Zavodu za zaposlovanje,
- A5 – otrok, ki potrebuje posebno nego in varstvo in ima pravico do dodatka za nego otroka v skladu z Zakonom o starševskem varstvu in družinskih prejemkih ali pravico do dodatka za pomoč in postrežbo v Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju,
- B – za delo nezmožen otrok v skladu s predpisi o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb,
- C – zakonec ali zakonski partner, ki ni zaposlen in ne opravlja dejavnosti,
- D – starši oziroma posvojitelji.

Kadrovsko-splošna služba

VODSTVENI PREGLED SISTEMA VODENJA

V Premogovniku Velenje imamo vpeljan integrirani sistem vodenja, kar pomeni sistem vodenja kakovosti, sistem ravnanja z okoljem ter sistem varnosti in zdravja pri delu. Skladno z zahtevami sistema vodenja je bil 5. marca opravljen vodstveni pregled tega sistema. Po zahtevah standardov mora vodstvo enkrat letno pregledati delo na področju sistema vodenja v preteklem obdobju ter podati usmeritve za nadaljnje delo.

Lastniki procesov oziroma vodje področij so poročali o:

- aktivnostih sistema vodenja,
- obsegu sistema vodenja,
- komuniciranju, sodelovanju in posvetovanju,
- izpolnjevanju zakonodajnih in drugih zahtev,
- stanju dogodkov (nevarnih pojavov, izrednih razmer in simulacij),
- učinku procesov in izpolnjevanju,
- stanju programov in monitoringov,
- rezultatih presoj,
- stanju preventivnih in korektivnih ukrepov,
- predlogih in izboljšavah sistema vodenja,
- ukrepih predhodnih vodstvenih pregledov ter
- spremembah, ki vplivajo na sisteme vodenja.

Ključna naloga sistema vodenja v preteklem letu je bila njegova prilagoditev na nove zahteve standardov sistemov vodenja. V sklopu programske naloge »Prehod na zahteve standarda OHSAS 18001:2007« je bil sistem dopolnjen z zahtevami novega standarda varnosti in zdravja pri delu. Prav tako je bila izvedena dopolnitev sistema vodenja kakovosti z zahtevami standarda ISO 9001:2008, ki je izšel lani. Nove zahteve standardov so zahtevale dopolnitev politike sistema vodenja in opredelitev obsega sistema tudi za varnost in kakovost. Nov obseg sistema vodenja, ki je vezan na lokacije, povezane s procesom pridobivanja premoga, je vodstvo potrdilo.

Dopolnjena politika sistema vodenja izraža prizadevanje podjetja za:

- stalno spremljanje in merjenje vplivov na varnost in zdravje pri delu ter okolje (okoljskih vidikov) kot posledico izvajanja procesa pridobivanja premoga in izboljševanje stanja z jasno postavljenimi cilji in programi,
- dosledno spremljanje in upoštevanje zahtev zakonodaje, internih predpisov in odločb, vezanih na okolje, varnost in zdravje pri delu,
- preprečevanje poškodb in okvar zdravja,
- nenehno izboljševanje stanja na področju okolja, varnosti in kakovosti,
- stalno izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na področju varstva okolja, kakovosti ter varnosti in zdravja pri delu,
- redno komuniciranje z zaposlenimi v podjetju, dobavitelji, s kupci, z inšpekcijskimi službami, zdravstvenimi organizacijami in inštituti ter ostalim okoljem, z namenom vzdrževati in izboljševati medsebojno zaupanje.

Na osnovi poročila sistema vodenja in poročil organizacijskih enot je bilo ugotovljeno, da je bil sistem vodenja v preteklem letu uspešen in učinkovit. Vodstvo je potrdilo plan aktivnosti sistema vodenja za letošnje leto in podalo nekaj sklepov, ki predstavljajo izboljšave na področju okolja, varnosti in kakovosti.

Simon Klinec



VSELEJ ŽELIM LJUDEM POMAGATI

Anica Zajc, univerzitetna diplomirana pravnica, je vodja Pravne pisarne v Premogovniku Velenje, kjer je zaposlena od leta 1978. Ko Anica razmišlja o sebi, najprej pomisli, da je Nušina mama. Sicer pa je pravnica s srcem in z dušo in poudarja, da mora biti pravnik dovolj strokoven, komunikativen, upoštevati mora zakonodajo, a pri tem mora iskati vse še dopustne rešitve, ki niso v nasprotju z njo.

Pripravljen mora biti pomagati vsem, ki iščejo pravne nasvete in pravno pomoč, tudi odprtost, prijaznost morajo biti lastnosti pravnika. V njeni pisarni se med vsemi problemi, ki se zvrstijo in je zanje treba poiskati rešitev, najde kakšnih 60 odstotkov pravnih, vsi drugi pa so drugačni, takšni, s katerimi se ljudje srečujemo iz dneva v dan. Anica jim prisluhne, zazna stisko sočloveka, skuša pomagati poiskati pot iz nje in vedno znova dokazuje, da je ogromno zadev mogoče rešiti s prijaznostjo.

☛ Česa iz svoje mladosti se najrajši spomnite?

Vsega. Imela sem prekrasno otroštvo v krogu svoje družine v Gaberkah, rada pa se spomnim tudi svojih lepih študentskih let. Še vedno imam veliko prijateljev iz mladosti, kar mi je v ponos, velikokrat pa je tudi zelo prijetno poklicati koga, za katerega veš, da ga lahko prosiš za pomoč, mnenje, nasvet ali pa z njim zgolj poklepetaš, tako, za lepši dan.

☛ Kakšen poklic ste si želeli pri desetih letih? Takrat si nisem želela še nič okrog svojega poklica, pri trinajstih, mogoče štirinajstih letih pa sem si zastavila pot na gimnazijo in potem na študij prava. To mi je tudi uspelo.

☛ Kaj delate sedaj in kako ste s svojim delom zadovoljni? Delam kot vodja Pravne pisarne in s svojim delom sem zelo zadovoljna. Vsa let sem delala v Pravni službi in menim, da sem s svojimi sodelavkami postavila to našo pisarno na trdno osnovo. Mislim, da smo zadovoljne z delom - tako me kot naše podjetje. Tu moram omeniti, da nisem zadovoljna samo z delom vseh štirih pravnih, s katerimi se skupaj prebijamo skozi pravne probleme, ampak tudi z našo dokumentaristko Danico, ki svoje delo opravlja vestno in prizadevno. Posebej me pri vsem tem veseli tudi, da nam direktor,

dr. Milan Medved, priznava strokovnost in upošteva naše delo.

☛ **Kaj si pri svojem delu želite spremeniti?** Spremeniti pravzaprav ne želim nič, kvečjemu si želim delo še dopolnjevati, nadgrajevati. V pravni službi smo vezani na zakonodajo in v okviru zakona lahko pravnik samo poskuša kaj izboljšati, najti najoptimalnejšo rešitev, zakonov pa ne moremo spreminjati kar tako oziroma ne moremo delati mimo njih.

☛ **Kakšno mesto ima pri vašem delu in v življenju nasploh varnost?** Varnosti je več vrst. Varnosti pri delu je v našem podjetju namenjena velika pozornost in je zagotovljena. Zame pa je pomemben tudi občutek, da si s svojim delom lahko zagotavljam socialno varnost. Verjamem, da kdor ima sklenjeno pogodbo o delovnem razmerju za nedoločen čas v takšnem podjetju, kot je Premogovnik Velenje, kjer dobivamo redno plačo, ima zagotovljeno socialno varnost. Pomembni se mi zdijo še varen dom, varno okolje in tudi varna država, v kateri živim. Mislim, da je Slovenija varna.

☛ **Kako bi predstavili svoje podjetje v dveh stavkih?** Premogovnik Velenje je dobra gospodarska družba, ki vsem zaposlenim zagotavlja delo in redno plačilo zanj. Delavcem, ki smo zaposleni v Premogovniku, niso kratene osnovne življenjske in delovne pravice, ki jih vsebujejo zakon, ustava in zahteva tudi človeško dostojanstvo. Lahko smo ponosni, da delamo v tako varnem in urejenem podjetju. Premogovnik postavljam pri uresničevanju pravic delavcev na prvo mesto med podjetji v Sloveniji. V našem podjetju smo vsi delavci obravnavani enakopravno, ni diskriminacij, vodstvo našega podjetja najbolj priznava najtežja fizična dela in tudi ta dela so dobro vrednotena. S tega vidika smo ena vodilnih slovenskih družb. Predvsem mi je všeč to, da v naši družbi tudi tisti, ki delamo »nad zemljo«, razmišljamo kot »knapi«. Všeč mi je, da je mogoče čutiti pripadnost in povezanost s podjetjem na vsakem koraku.

☛ **Kaj zapolnjuje vaš prosti čas?** Kaj je že prosti čas? Kolikor ga imam, ga zapolnjuje dom, obiski kulturnih prireditvev, veliko branja. Sem pravi knjižni molj. Ob sobotah in nedeljah pa prosti čas rada preživim s hčerko, ki se vrača s tedenskega bivanja in dela v Ljubljani. Tu so še delo na vrtu, okrog hiše. To je moj prosti čas, v katerem skušam malo pozabiti službene zadeve, pravne zaplete in rešitve. Je pa to težko preklopiti in doma me večkrat opozorijo, da sem pravnica tudi v prostem času. Mogoče je temu res tako, če postane pravo način tvojega življenja.

☛ **Katero besedo bi pripisali sebi:**



Aničine Gaberke

smeh, počitek, denar? In zakaj? Lahko rečem, da je to smeh. Mislim, da je smeh pomemben, saj izraža zadovoljstvo, veselje. Rada se smejem, nasmehnem stvar, ki so mi lepe, pri srcu. Smeh mi je pomemben, ker imam rada življenje, vse lepe stvari in prijetne ljudi.

☛ **Kaj v življenju hočete in česa nečete?** Še naprej hočem živeti s svojim pogledom na življenje, ki temelji predvsem na odkritosrčnosti, prijaznosti, poštenju. Nočem in ne maram pa hinavščine, zahrbtnosti. Želim, si, da me življenje nikoli ne bi vrglo v krog ljudi, ki niso iskreni. Nočem, da se ljudem dogajajo krivice, nasilje, vojne. Tuje mi je vsakršno nasilje, rada imam prijazen svet.

☛ **Kje bi živeli, če bi se vam izpolnile sanje?** Če bi se lahko jutri zjutraj zbudila tam, kjer so moje sanje, bi bile to znova Gaberke, in sicer točno tam, kjer sem včasih živela, s tistimi ki so bili ob meni tudi v otroštvu, v mladosti. V Gaberkah sem živela do svojega 44. leta in tam preživela ogromno lepega. Ob selitvi v Velenje so mi sodelavci v Tajništvu organov upravljanja podarili sliko domačije v Gaberkah, ki jo je naslikal akademski slikar Zavolovšek, in tista mi je vedno znova ljub pogled na rojstno hišo. Obuja spomine, vrača v mladost.

☛ **Kateri je vaš najljubši letni čas?** Še lahko govorimo o letnih časih? Najljubša in najlepša meseca sta mi maj in junij, torej čas med pomladjo in poletjem, ko še ni pretirane vročine. Rada imam naravo, zelenje, delo na vrtu, življenje na prostem.

☛ **Življenje sestoji iz tega, kar iz njega napravimo. Na kaj ste v svojem življenju najbolj ponosni?** Najbolj sem ponosna na svojo hčerko Nušo, na to, v kakšno osebo je odrasla, na njene uspehe. Trenutno je zaposlena kot višja svetovalka

v Kabinetu ministra za gospodarstvo, dr. Lahovnika, zaključuje pa tudi diplomski študij HRM-ja na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Ponosna sem zlasti zato, ker vidim, da je zadovoljna s tem, kar je dosegla, da uživa v tem, kar počne. Ponosna sem tudi na svojo sestro, brata, nečaka, nečakinje, ker so vsi v življenju dosegli, kar so si zastavili. To so moji ljudje, s katerimi se veselim, smejim. Zelo smo povezani, pogosto se dobivamo, pravzaprav smo kot ena družina. Predvsem je v zadnjih letih največ sprostitev in smeha ob preživljanju veselih trenutkov s pranečakinjami in pranečaki, ki nam znajo s svojo iskristostjo in prisrčnostjo še kako polepšati dni. Lahko rečem, da sem ponosna tudi nase, na svoj dom v Velenju. Ponosna sem, ker sem dosegla uspeh pri delu in izpolnila svoj življenjski cilj, da postanem dober strokovnjak na svojem področju in človek, ki ima veliko prijateljev.

☛ **Katere so tri vaše dobre lastnosti?** Tega najrajši ne bi rekla, saj mislim, da je najbolje, če nas ocenjujejo drugi. Če pa bi vendarle morala o tem govoriti, bi izpostavila poštenje, iskrenost in spoštovanje sočloveka. Končno oceno pa vendarle prepuščam drugim.

☛ **Kaj bi spremenili pri sebi?** Smisel življenja ni v tem, da življenje spremeniš, ampak v tem, da ga dograjuješ in dopolnjuješ. Zato ne bi nič spreminjala, trudim pa se vedno izboljševati tako odnose, sebe, delo – vse.

☛ **Kateri moto vas spremlja skozi življenje?** Moja prijateljica Meta mi je poklonila knjigo, vanjo pa zapisala, da ljudi ocenjujemo po tem, kar so dobrega naredili drugim. Mislim, da je to – pomagati drugim – moj življenjski moto in se ga trudim v celoti izpolnjevati.

Dragica Marinšek

HA DVA O (H₂O) IN NJENA PROBLEMATIKA (1. del)

Tiha voda bregove dere. Voda še za v čevelj ni dobra. Kri ni voda. Voda za obraz, vino za dušo. Kdor vino večerja, vodo zajtrkuje. Boljše je vino iz lonca kakor voda iz studenca. Nasvete sprejemaj ob vinu, uporablaj pa jih ob vodi. Ali je res voda lahko tako slaba primerjava?

Ob teh ljudskih primerjavah, kako je vino boljše od vode, se vprašam, zakaj bi pili vodo? Nekaj razlogov:

- ker je najlažje dostopna, najcenejša in jo imamo skoraj vedno pri roki, niti v trgovino nam ni treba, priteče nam iz pipe;
- ker zares odžaja, čaj, kava in druge umetne pijače povzročajo še večjo žejo;
- ker zagotavlja dobro hidracijo organizma in s tem dobro počutje;
- ker postane z rednim pitjem vode mehanizem žeje v telesu učinkovitejši;
- ker redno pitje vode poveča našo zbranost, odpornost proti boleznim;
- ker pripomore k boljši psihični in telesni kondiciji;
- ker deluje proti stresu in ker zaradi njenih učinkov boljše spimo;
- ker pripomore k dobremu videzu, tudi lepši koži;
- ker pozitivno vpliva na zobe in ustno votlino;
- ker ne redi.

Človek zdrži brez vode največ deset dni, brez hrane pa v povprečju kar dva meseca.

Dnevna potreba organizma po vodi je 2,5 litra (odvisno od tega, koliko ste stari). Skoraj enako količino jo dnevno izločimo.

VODA JE PITNA!

Voda je pitna, če se lahko pije, kuha, z njo pripravlja hrana in je uporabna v proizvodnji in prometu z živil. Ustrezati mora predpisanim zahtevam.

Javne zdravstvene zahteve v zvezi s pitno vodo so jasne, in sicer naj bo pitna voda vedno dosegljiva, vsem, kjerkoli, v zadostnih količinah, naj bo kakovostna in poceni. Za doseg teh ciljev je treba oblikovati sistematičen pristop v vseh fazah od načrtovanja, zagotavljanja in spremljanja oskrbe s pitno vodo.

Elemente teh načel je treba vgraditi tudi v pravne predpise. Predpis, ki govori o kakovosti pitne vode, je Pravilnik o pitni

vodi in je usklajen z ustrezno direktivo Evropske unije. Kakovost pitne vode mora biti pod stalnim nadzorom. Po naši zakonodaji je ta nadzor dvojni: notranji in zunanji. Notranji nadzor zagotavlja upravljavec vodovoda. Notranji nadzor mora biti urejen na osnovah HACCP sistema, kar pomeni, da je treba kvaliteto vode spremljati od zajema do porabe. Nadzor zagotavlja stalen visok nivo varnosti pitne vode, ki ga samo z vzorčenjem ne bi mogli zagotoviti.

Zunanji nadzor izvaja država in ga imenujemo monitoring oz. spremljanje. Izvaja se po vnaprej pripravljenem letnem programu, ki ga potrdi minister za zdravje.

Na različnih področjih Slovenije naletimo na različne težave. Najpogostejši problem je vodni kamen, temu sledi mehanska ali mikrobiološka filtracija. Nekatere moti okus po kloru, malo pa je takih, ki bi želeli odstraniti težke kovine. Vode komunalnih podjetij so očiščene mehansko in mikrobiološko. Dodatna filtracija načeloma naj ne bi bila potrebna, če pa vzamemo v zakup, da je vodovodni sistem dolg od 600 km in več, obstaja velika verjetnost, da bo nekje na tej dolžini prišlo do kakšne okvare ali nepooblaščenega posega. V tem primeru svetujem, da je dobro imeti vgrajeno vsaj mehansko stopnjo filtracije, da bi levji delež umazanije, ki je vdrla v sistem pri sanaciji okvare, ostal na filternem vložku.

Še najbolj izpostavljeni so tisti, ki uporabljajo vodo iz lastnih zajetij. Večinoma so to zajetja na višjih legah in je njihovo splošno mnenje, da so te vode, »hribovske«, najboljše. Problematika teh zajetij je, da niso pod nadzorom vodnih inštitucij. Ljudje, ki to vodo pijejo, pa so v večini primerov premalo ozaveščeni o vsem tem.

Največje težave z vodo teh zajetij prihajajo ob menjavi letnih časov, ob večjih vremenskih spremembah, nalivih in sušah. V tem času se v vzorcih vode pojavljajo snovi, ki jih naplavi skozi strukturo tal večje deževje ali taljenje snega, v su-

šnih obdobjih pa poraste število mikroorganizmov. Varovanje in priprava pitne vode sta kompleksni nalogi, vendar se nekaj rešitev le ponuja.

Problematika vode se deli na reševanje fizikalnih, mikrobioloških in kemijskih težav, poleg njih rešujemo še organoleptične lastnosti vode, to so barva, vonj in okus.

MALO, MAJHNO, NAJMANJŠE

Marsikdo si ne predstavlja, kako majhni delci so lahko v vodi. Če si lahko predstavljate, da ima tenis žoga premer 7 cm, je v primerjavi z njo bolha velika samo 1 mm. Človeški las je velikosti 80 µm (0,00008 mm) in ga še vidimo. Rdeča krvnička je v krvi velikosti 7 µm (0,000007 mm) in je ne vidimo več s prostim očesom. Virusi so velikosti 150 nm (0,15 µm). E. Coli, fekalna bakterija, je v velikosti palčke, premera 1 µm in dolžine 1-3 µm.

Pri reševanju fizikalnih težav vode odstranjujemo iz vode vse večje delce od 1 µm. Blato, pesek, rja so najpogostejši vzroki za vgradnjo mehanskih filtrov v vodovodni sistem. Za mikrobiološke težave so krivi mikroorganizmi, virusi in bakterije, paraziti. Kemijske težave v vodi povzročajo nekateri kemijski elementi, kot so klor, nitrit, nitrat, krom, baker ...

PRVA STOPNJA FILTRACIJE, ODSTRANJEVANJE MEHANSKIH DELCEV

Trg ponuja široko paleto filterskih vložkov in izbira pravega je lahko zahtevna naloga. Preden izberete vložek, je pomembno razumeti, kako filterski vložki delujejo, kako jih ocenjujejo, kakšne so nove tehnologije, poti filtracije in filtracijska učinkovitost.

Nominalna ocena filtra pomeni, da je filterski vložek zmožen 85-odstotno odstraniti vse delce v velikosti por (odprtine



filtrskega vložka), ki je predpisana temu filtrskemu vložku. Vendar pa različni proizvajalci stopnjo njihove nominalne vrednosti ocenjujejo drugače. Absolutna ocena filtra pomeni, da je filtrski vložek zmožen 99,9-odstotno odstraniti delce v velikosti por, ki je predpisana temu filtrskemu vložku.

Za primer, 1 mikronska absolutna ocena sterilizacijske zmogljivosti filtrskega vložka je, ko lahko filtrski vložek zadrži delce, večje od 1 mikrona, ne zmore pa zadržati bakterij in virusov, ki so manjši od 1 mikrona.

KAKO DOLGO BO FILTRSKI VLOŽEK DELOVAL?

Najbolj pogosto vprašanje je, kako dolgo bo filtriral filtrski vložek, vendar je na to težko odgovoriti z enim stavkom. Kar nekaj dejavnikov je, ki lahko vplivajo na življenjsko dobo filtrskega vložka. Prevladujoči dejavnik so običajno obremenitve in vrsta delcev, ki jih filtriramo.

Trdni onesnaževalci so lahko koloidne inertne snovi, anorganski delci, kovine, oksidi, naravne organske snovi, endotoksini, bakterije, ciste, virusi itd.

Novi predpisi zahtevajo, da mora biti motnost v komunalnih vodah, opredeljena kot stanje zaradi vsebnosti mulja ali organske snovi, zmanjšana na manj kot 1 NTU (enota motnosti). Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije je voda z motnostjo do 5 NTU običajno še sprejemljiva za uporabnike.

Odgovor je še bolj zapleten, če govorimo o raztopljenih snoveh, kot je klor. V tem primeru je ključni parameter hitrost pretoka.

KAKO DOLOČIMO UČINKOVITOST FILTRSKEGA VLOŽKA?

Filtracijska učinkovitost je pokazatelj, kako dobro je filter sposoben zadržati trdne delce. Če pride eden od dveh delcev skozi filtrski vložek, večji od 0,5 μ , je učinkovitost tega 2. Če je en delec, ki pride skozi filtrski vložek na vsakih 200

delcev, večji od 0,5 μ , je učinkovitost 200. Filtri z večjo učinkovitostjo zadržijo več delcev določene velikosti. Učinkovitost za določeno velikost delcev je odvisna od količine velikosti delcev v vodnem toku.

KAJ JE DHC IN ZA KAJ JE POMEMBEN?

Zmogljivost zadrževanja umazanije, DHC, se v splošnem nanaša na sposobnost filtrskega vložka, da zadrži določeno maso delcev dane velikosti, preden se filtrski vložek popolnoma zapolni. Določena velikost por filtrskega vložka pomeni, več, kot je delcev, večja bo DHC. Membranski filtrski vložki so površinski filtri z zelo malim DHC.

Podobno kot standardni filtri tudi elektropozitivni vlaknasti filtrski medij mehansko zadrži delce, večje od povprečne velikosti por. Vendar pa imajo ti filtrski vložki tudi večjo absorpcijsko sposobnost zadrževanja manjših delcev skozi svojo celotno vlaknasto strukturo in imajo DHC raven velikokrat večjo od standardnega filtrskega vložka.

DHC sposobnost navadnega filtrskega vložka in vložka z elektropozitivnim nabojem smo preverili tako, da smo oba priklopili na isti vir onesnažene vode ter ju po filtraciji stehtali. Ugotovili smo, da je vložek z elektropozitivnimi vlakni po tehtanju sodeč zadržal več gramov onesnaženosti.

Razlika je v tem, da je odstranil skoraj vse pod-mikronske delce, ki pa gredo skozi navaden filtrski vložek. V mnogih aplikacijah je odstranjevanje pod-mikronskih delcev ključnega pomena.

Namen prve stopnje filtracije je, da iz vode odstranimo večje delce. Ti delci so veliki od 1 μ do 1 mm. Delci te velikosti neugodno vplivajo na hišne aparate, v vodovodnem sistemu povzročajo erozijo, zapolnijo mrežico na pipi in, seveda, če voda ni filtrirana, tako vodo tudi popijemo.

Odvisno od stopnje onesnaženosti vode se lahko mehanske filtracije lotimo stopnjsko. Pred vstopom v hišo, na glav-



nem vodu, lahko v vkopani jašek vgradimo samočistilni filter, filtracijskega reda 50 μ m.

Njegova vloga je, da iz vode odstrani večje kose, kot so alge, vejice, večje blato in podobno. To je prva ovira za umazanijo. Druga stopnja bi lahko bil 5 μ m polipropilenski filter, ki že zadrži večji del umazanije. Učinkovitost tega filtrskega vložka je okoli 85 odstotkov in nekaj umazanije še vedno uspe priti skozi, vendar je ta že v manjši količini in je z očesom ne vidimo.

Nato svetujemo vgradnjo finega mehanskega filtra absolutnega reda 1 μ m. Tako odstranimo skoraj vse trde delce iz vode. Motnost vode zmanjšamo pod 1 NTU.

Vsekakor svetujemo vgradnjo filtrov na ločilni liniji, saj bo tako možno opraviti menjavo filtrskih vložkov, ne da bi za to bilo treba omejiti dobavo vode v hišo. Filtrski vložki tega filtracijskega reda so izdelani s posebno tehnologijo obdelave polipropilenskega materiala in v vodovodnem sistemu ne predstavljajo opasnih tlačnih izgub. Življenjska doba teh filtrov je odvisna od stopnje onesnaženosti vode, kar velja za vse filtrske vložke, vendar dokler ni na posameznem filtrskem vložku opaziti padca tlaka za več kot 1,5 bara, še vedno lahko filtrira. Indikator, ki pokaže, da je filtrskemu vložku potekla življenjska doba, je sprememba barve, ko pogledamo proti jedru filtrskega vložka. V kolikor je filtrski vložek obarvan do jedra, se je izčrpal do konca.

Alen Žolgar, ing. str.

UPOKOJENCE POVEZUJE TUDI RUDARSKA TRADICIJA

198 članov Kluba upokojencev Premogovnik Velenje od 1.010 vpisanih se je v sredo, 18. marca, zbralo v Domu kulture na občnem zboru. Kot je običajno, je bil zbor namenjen pregledu delovanja kluba v preteklem letu ter načrtovanju dela za letos.

Uvodoma je udeležence nagovoril direktor Premogovnika Velenje **dr. Milan Medved**. Izrazil je zadovoljstvo nad naraščajočim številom članov kluba, ki našim upokojenim sodelavkam in sodelavcem nudi možnost za srečevanja med seboj in stik z nekdanjim podjetjem.

Dr. Medved je nato upokojencem oral dosežke in težave pri pridobivanju premoga v lanskem letu. Izpostavil je rekordno dolžino odkopa G2/B in učinke, ki jih tako dolgi odkopi prinašajo, videoprenos iz jame na površino ter težave na odkopu Y. Poudaril je, da smo se lani ob teh dogodkih vsi veliko naučili, predvsem pa so bile težave učne ure za mlajše sodelavce.

Predstavil je tri glavne načrte, ki si jih je Premogovnik Velenje zastavil glede osnovne dejavnosti do leta 2015, in sicer širjenje odkopov, modernizacijo dela na pripravi deloviščih in izgradnjo novega izvoznega jaška NOP 2.

Klubu upokojencev je zaželel uspešno delo, njegovim članicam in članom pa veliko druženja in aktivno preživljanje prostega časa. Povabil jih je na prireditve, ki jih organizira Premogovnik Velenje, posebej ob dnevu rudarjev, ter na prireditve, ki se bodo letos odvijale ob 50-letnici Velenja.

SREČANJA IN REKREACIJA

O delu kluba v prvem letu delovanja je nato poročal njegov predsednik **Pavle Župevc**. Člani plačujejo pet vrst članarine in od tega so odvisne ugodnosti, ki jih lahko koristijo. Precej zanimanja je bilo za vpis v sindikalne apartmaje, prav tako člani dobro koristijo ugodnosti na športnih igriščih, v bazenih in trgovinah, ki jih nudi Športno društvo.

Upokojenci lahko balinajo, se rekreirajo v telovadnicah in hodijo na planinske



V naš klub upokojencev je včlanjenih že več kot 1000 nekdanjih zaposlenih in njihovih družinskih članov.

pohode v organizaciji Planinske sekcije pri Športnem društvu. Zanje so brezplačni ogledi nogometnih tekem NK Rudar na domačem igrišču.

Ob dnevu rudarjev so se množično udeležili parade, skoka čez kožo in rudarskega piknika, spomladi so napolnili dva avtobusa in si ogledali Kras. Februarja letos so smučali na Golteh in bili povabljeni na gledališko predstavo.

Zanimivo pa je, da upokojenci niso pokazali dovolj zanimanja za popuste za letovanja prek turistične agencije GOST in za zdravstvena predavanja.

Pavle Župevc je predstavil tudi načrtovane aktivnosti za letos. Nameravajo organizirati dva izleta, rekreacijo s tenisom, z balinanjem, s streljanjem z zračno puško, plavanjem in savnanjem, člani, ki so plačali članarino Športnega društva,

pa se lahko vključujejo tudi v njegove aktivnosti. Organizirani bodo smučanje na Golteh, rekreativno srečanje v TRC Jezero, gledališko predstavo in prednovoletno srečanje.

V razpravi so se upokojenci zahvalili za dobro delo kluba in pomoč Premogovnika Velenje ter predstavili svoje aktivnosti v lokalnih okoljih (praznovanje dneva sv. Barbare, negovanje stikov z rudarji iz Zabukovice).

Na dnevnem redu občnega zbora je bila tudi izvolitev nadomestnega člana Upravnega odbora. Za novega člana je bil namesto Marjana Britovška soglasno imenovan Tomo Lipnik. Pavel Župevc je še povedal, da pobiranje članarine za letos dobro poteka, mogoče pa jo je plačati do 15. aprila.

dj

KLUB UPOKOJENCEV PREMGOVNIKA VELENJE - INFORMACIJE, OBVESTILA www.rlv.si (Premogovnik Velenje/društva); brezplačni odzivnik 080 98 93; informacije vsako sredo med 9. in 11. uro 03/898-2140

OBVESTILO ČLANOM SINDIKATA SPES

Sindikat Premogovnika Velenje obvešča vse člane, da bodo v začetku aprila izšle Sindikalne novice z razpisom za vpisovanje interesentov, ki bi želeli v drugi polovici leta dopustovati v enem od sindikalnih apartmajev.

Vpisovanje bo v sredo, 15. aprila, v večnamenskem prostoru ob avtobusni postaji, in sicer od 5. do 7.30 in od 12. do 14.30. Vpis zamudnikov in neizbranih kandidatov bomo omogočili od ponedeljka, 4. maja, dalje. Vpis članov **Kluba upokoјencev – upokoјenih članov sindikata** bo v sredo, 20. maja, v klubski pisarni, soba 210, v stekleni direkciji v Velenju.

POSEBNA PONUDBA ZA SMUČANJE NA ROGLI IN KRVAVCU

Od 27. marca do konca smučarske sezone se še lahko odločite za letovanje v apartmaju na Rogli. Če ne bo interesentov za letovanje, lahko v tajništvu sindikata za 20 evrov na dan rezervirate uporabo štirih prenosnih smučarskih kart. To lahko storite po telefonu 586 1111 ali 899 6100, int. 1612 vsak dan od 7. do 15. ure, v petek do 13. ure.

Ugodnost lahko koristijo tudi člani Kluba upokoјencev – upokoјeni člani sindikata.

OBVESTILA ČLANOM KLUBA UPOKOЈENCEV ČLANARINA

Zamudniki lahko poravnate članarino za leto 2009 v klubski pisarni, soba 210, v drugem nadstropju steklene direkcije, **vsako sredo od 9. do 11. ure do vključno 15. aprila 2009**. Izkaznicam za koriščenje ugodnosti športnega društva je potekla veljavnost 31. marca.

PREDPRODAJA TENIŠKIH NALEPK

Nalepke lahko člani (s plačano članarino za koriščenje ugodnosti športnega društva) v predprodaji kupite na sedežu kluba **v sredo, 8. in 15. aprila, od 9. do 11. ure**.

Član kluba lahko kupi:

- en paket nalepk za igrišče TC Jezero – 24 nalepk za 48 € ali
- en paket nalepk za igrišče TD COTA – 20 nalepk za 54 € ali
- dva paketa nalepk za igrišče TK SAMO – 10 nalepk za 27 €.

Stare nalepke veljajo na igriščih TC Jezero do 3. maja, na igriščih TK SAMO do 15. maja in TD COTA do junija 2009.



CENIK OGLED OV ZBIRK V MUZEJU PREMOGOVNIŠTVA SLOVENIJE

V Muzeju premogovništva Slovenije v Velenju je 1. marca pričel veljati novi cenik. Cene za ogled podzemlja, ki vključujejo rudarsko malico, so:

- za otroke, dijake in študente 6,5 €,
- upokoјenci 7,5 € ter
- odrasli 9 €.

Obiskovalci podzemnega dela muzeja imajo ogled zbirke slovenskega premogovništva v beli garderobi všteti v ceno vstopnice, vstopnica za ogled samo zbirke na površini je 2,50 € za odrasle in 1,50 € za otroke.

SKUPINAM NUDIJO POPUSTE:

- pri nakupu 15 vstopnic za odrasle je cena 8,10 € za vstopnico,
- za upokoјence 7 €,
- za otroke, dijake in študente 6 €, kar pa ne velja za šolske skupine.

Za 20 plačanih vstopnic v skupini v muzeju nudijo 1 brezplačno vstopnico, pri šolskih skupinah pa imajo brezplačen ogled pedagoški spremljevalci (največ 2 na skupino otrok). Otroške, dijaške in študentske skupine dobijo všteto v ceno ogleda podzemnega dela tudi brezplačno digitalno sliko, shranjeno na CD.

1 brezplačno vstopnico nudijo v muzeju tudi za 4 plačane vstopnice **za zaposlene v Skupini Premogovnik Velenje** ob predložitvi delovne izkaznice.

V Muzeju premogovništva Slovenije so uvedli tudi **družinsko vstopnico**. Cena je:

- za 2 odrasla in 2 otroka 28 €,
- za 2 upokoјenca in 2 otroka 25 €.

Muzej premogovništva na strokovnem področju dobro sodeluje z Muzejem Velenje, zato je na voljo tudi **skupna karta** za ogled obeh muzejev:

- za otroke, dijake in študente 7 €,
- za upokoјence 8 € ter
- za odrasle 9,5 €.

Za skupine, manjše od šestih obiskovalcev, ki želijo obiskati muzej izven dogovorjenih ur, znaša skupinska vstopnica 60 evrov.

**PRIJAZNO STE VABLJENI, DA OBIŠČETE NAJBOLJ
OBISKANI PODZEMNI MUZEJ V SLOVENIJI!**

»KAMERAT, KAJ PA TI TUKAJ?«

Alojz Penšek, Franc Škarja, Franc Cevzar, Erno Rahten, Jože Krk, Ivo Rahten. Bili so sodelavci, zdaj so že precej let upokojeni. Družijo jih prijateljstvo, nekdanje delo v jami, znanje za delo v rudarstvu, izkušnje, navezanost na Premogovnik Velenje. Sedaj sestavljajo stalno četrtkovo omizje, ki sicer »živi« že skoraj 30 let.



Opravili so skrajšan jamski šiht – od leve Vinko Gostenčnik, Jože Krk, Franc Škarja, Franc Cevzar in Alojz Penšek, zadaj spremljevalca Janez Žerjav in Pavel Skornšek.

Mnogi izmed prvih članov tega omizja in prijateljevanja ne živijo več, mnogi člani so se zamenjali iz drugih razlogov, pridružujejo se jim novi. Srečevali so se v restavraciji ljubljanske Name, v Delavskem klubu, v Restavraciji Jezero, po novem se srečujejo v Kolodvorski restavraciji.

»V mlajših letih« so igrali tudi tenis, zdaj se za stalnim omizjem vrtijo pogovori okoli dogajanja v Premogovniku Velenje in v Velenju, o politiki, gospodarstvu, športu, izmenjujejo si nasvete in izkušnje glede vrtnarjenja, gradnje, vzgoje vnučkov.

Posebnih pogojev za pridružitve omizju ni. Srečanje temelji na prijateljstvu in je povsem brez obveznosti. Odsotnost

je opravičljiva, posebej zaradi dopusta, zdravljenja in podobno. Prek poletja se ne dobivajo. Veljajo nenapisana pravila – vsakdo plača, kar poje in popije, izjema so praznovanja rojstnih dni članov.

NAPREDEK JE OČITEN

K njihovemu četrtkovemu omizju sem na kratek pogovor sedla potem, ko so štirje izmed njih – Alojz Penšek, Franc Škarja, Franc Cevzar in Jože Krk – ter Vinko Gostenčnik, ki ni član tega omizja, 26. februarja obiskali jamo. Ogledali so si visokotlačno črpalno postajo, odkop Y v jami Pesje, montažo novega odkopa -50 A, pripravsko delovišče in VTIS.

»V imenu vseh nas se zahvaljujem direk-

torju dr. Milanu Medvedu, glavnemu tehničnemu vodji mag. Marjanu Kolencu in obema spremljevalcema, Pavlu Skornšku in Janezu Žerjavu, da so nam omogočili ogled jame ter za vse izčrpne informacije, ki smo jih dobili. Ideja je padla lani ob naključnem pogovoru z dr. Medvedom in veseli smo, da nam je željo izpolnil,« je naprej poudaril **Franc Cevzar**.

V jami so delali celotno delovno dobo in jo dodobra poznali. Zato so ob zadnjem obisku pozorno zaznali vse spremembe, novitete, napredek. Z videnim so bili zelo zadovoljni, nad marsičem tudi prijetno presenečeni. Vsi so bili enotni, da je Premogovnik Velenje naredil v zadnjih letih velik razvojni korak naprej.

»Tako je tudi prav. Razvoj mora iti naprej – z njim začneš in se ne sme nikoli končati,« je dejal Franc Cevzar, za katerega je na dan oglada jame minilo 12 let in 5 dni od zadnjega obhoda po jami. Potem je nastopil dopust in se upokojil.

Franc Škarja, ki je upokojen 11 let, je pritegnil: »Tehnologija je ostala približno enaka, kot je bila, oprema pa je zelo sodobna, kar je razumljivo in usmeritev v nenehni razvoj je tudi pravilna. Opazno je veliko elektronike v upravljanju podporja, včasih smo sekcije zamikali ročno. Izkoristek odkopne opreme je veliko večji, kajti danes prihaja skoraj enaka količina premoga samo s treh odkopov. Razvoj je prinesel potrebo po manjšem številu zaposlenih, kar zniža stroške. Dobro je, da je dogovorjena perspektiva premogovnika, zato bo razvoju treba še vedno slediti.«

Alojz Penšek je bil v jami po 29 letih, toliko let je tudi upokojen. »Presenetilo me je povsem novo podporje in to, kakšne pritiskne zmole danes nositi hidravlika. Spominjam se obdobja v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko smo imeli 48 odkopnih čel. Bila so dolga le okoli 60 metrov. Takrat se je jama odpirala, širila, imeli smo več kot 70 km odprtih prog.«

Erno in Ivo Rahten nista bila na ekskurziji v jamo, a zato nista nič manj na tekočem z dogajanjem v Premogovniku. Erno je povedal, da vse novice izve iz Rudarja in iz pogovorov s prijatelji ter da z zadovoljstvom ves čas spremlja naše dosežke, uspehe. »Težko je primerjati tiste čase, ko sem jaz delal v jami, z današnjimi. Razmerja so povsem druga, oprema je sodobna. Imeli smo 20 do 25 čel, okoli 25 km prebojev smo delali v jami, kar je bilo težavno delo. Zelo smo se borili proti pritiskom v jami, danes pa isti pritiski delajo za rudarje,« je dejal **Erno Rahten**, ki je upokojen 24 let.

Njegov brat Ivo, ki je upokojen 31 let, je dodal anekdoto: »Prvič sem bil v jami leta 1936 in že takrat bi lahko to bilo tudi zadnjikrat. Imel sem veliko srečo, da me na opavi ni prelomila velika plošča premoga, ki jo je kamerat spodkopal. Zadržal jo je hunt.«

»DAN JE TAKŠEN, KOT SI GA NAREDIM.«

Kaj počnejo naši upokojenci? »Srečujem se s prijatelji, pred leti sem napisal knjigo Črno-zlati spomini. Rad sem v družbi, zaplešem, rad hodim na različna srečanja, prireditve,« je našteval **Alojz Penšek**, ki mu dodatno obveznost prinesejo šolske počitnice. »Te so zdaj kar naprej,« je potožil. Takrat si mora namreč sam kuhati kosilo, saj je sicer abonent šolske kuhi-



Fotografija knapov je nastala leta 1954 v jami Preloge. Naš sodelavec Igor Žilavec jo je prinesel v uredništvo na predlog stare mame. Ta je vedela povedati, da sedijo od desne proti levi Karl Camlek, Ivan Krk, Niko Knežević in Anton Stropnik.

Imate tudi vi v albumu kakšno staro fotografijo, ki prikazuje zgodovino velenjskega premogovnika? Pokažite jo bralcem Rudarja!

Uredništvo

nje.

Franc Škarja ima izdelan urnik, a če pride kaj drugega vmes, ni nič narobe. »Zjutraj si vzamem dve uri zase – trim, tek, sprehod, ukvarjanje s psom. Dosti dela je pri hiši. Doma imam še otroke, tudi zanje še skrbim,« je dejal.

»Moja prva aktivnost zjutraj je pot do Cirkovc,« je začel **Franc Cevzar**. »Malo mi nagaja srce, zato moram najprej poskrbeti za gibanje. Dve leti nazaj sem bil vključen v pomoč pri gradnji oziroma obnovi hiš obeh hčerk. Imam 4 vnuke, zvečer prihajajo naročila, kje in kdaj me naslednji dan potrebujejo in to si moram zapisati, sicer pozabim. Delo je pri hiši, urejam sadovnjak. Dolgčas mi ni, nikoli pa tudi ne rečem, da nimam časa.«

Jože Krk je bil, ko je še hodil v službo, zelo aktiven še na drugih področjih – pri ribičih, v krajevni skupnosti. »V pokoju sem vse to opustil, zato pa imam sedaj že drugo leto delo pri gradnji. Vsak teden se odpravim plavat v Topolšico, enkrat na teden naredim daljši sprehod. Druge obveznosti pa tudi mene doletijo kot dedija,« je povedal.

Erno Rahten nima posebnih obveznosti, zato si dan lahko naredi po svojih željah.

Ivo Rahten je iskreno priznal, da pravzaprav ne počne ničesar. No, z malo premisleka pa le dodal, da vsak dan naredi dva obhoda po Sončnem parku in da je

še vedno aktiven pri ZZB NOV v skupini nekdanjih internirancev.

Prijetno je bilo posedeti in poklepetati z njimi. Iskri so, šaljivi, z vsem na tekočem in z odločno izdelanimi mnenji o aktualnem dogajanju. Zato se zagotovo kdaj tudi iskre krešejo v kakšni trdi debati. A predvsem so prijatelji in nekdanji sodelavci. Nekaj sodelavcev so pustili še tudi v Premogovniku Velenje in ko so jih med ogledom srečali na deloviščih v jami, jim je bilo toplo pri srcu. Predvsem, ko jih je kdo izmed njih prepoznal in potrepal po rami: »Kamerat, kaj pa ti delaš spet tukaj?«.

Diana Janežič

ZAHVALA

OB BOLEČI IN PREZGODNJI IZGUBI MAME SE ZAHVALJUJEVA SODELAVKAM IN SODELAVCEM TER SINDIKATU PREMGOVNIKA VELENJE ZA ISKRENO IZREČENA SOŽALJA, DENARNO POMOČ TER DAROVANO CVETJE IN SVEČE. HVALA VSEM, KI STE NAMA V TEŽKIH TRENUTKIH STALI OB STRANI IN MAMO SKUPAJ Z NAMI POSPREMILI NA ZADNJO POT.

FRANCI IN BOJAN ROŠER

TOMO JESENIČNIK RAZSTAVLJAL PRESEŽNIKE

V razstavišču Barbara je bilo do 27. marca na ogled okoli 10 odstotkov fotografij, ki so objavljene v knjigi Slovenija v presežnikih. Izdal jo je maja lani Tomo Jeseničnik, koroški fotograf. Mladinska knjiga je ob izidu zapisala: »Čudovita knjiga fotografa in pisca Toma Jeseničnika predstavlja sto in eno osupljivo čudo narave in dosežek tehnike, ki nosi predpono naj. Knjiga, kakršne o Sloveniji še ni bilo!«



Tudi za Toma Jeseničnika pravijo, da upravičeno nosi enega od presežnikov – je najboljši. S fotografijo se ukvarja že od osnovne šole. Takrat mu je fotografski aparat služil za občasno dokumentiranje dogodkov, ljudi in okolja, v katerem je preživel svojo mladost. Nato pa se je s fotografijo pričel ukvarjati intenzivneje. Izkušnje in znanje je sprva nabiral v domačem okolju, v gorah, gozdovih in dolinah Koroške. Kasneje pa ga je pot vodila v visoke gore v Karakorumu in Himalaji ter prostranstva Turčije in Kamčatke.

Od leta 1996, ko je pridobil status fotografa – samostojnega ustvarjalca na področju kulture, se s fotografijo ukvarja profesionalno. V 10 letih intenzivnega ukvarjanja s fotografiranjem je v različnih tujih in domačih publikacijah objavil okoli 5.000 fotografij. Sodeluje z več oglaševalskimi agencijami, založbami, časopisnimi hišami in oblikovalskimi studii. Je avtor in soavtor številnih fotomonografij, knjig in turističnih publikacij v Sloveniji in tujini.

Toma Jeseničnika je navdušil razstavni prostor črne garderobe v muzeju in na odprtju razstave 26. februarja je tudi sam naredil nekaj fotografij. »Priznam, da še nikoli do sedaj na svoji razstavi nisem fotografiral, to okolje pa je zelo fotogenično. Za nastanek fotografije v premogovniku, ki je tudi objavljena v knjigi, in za organizacijo razstave se zahvaljujem upravi Premogovnika Velenje in vodstvu muzeja,« je uvodoma dejal Jeseničnik.

Povedal je, da je knjiga nastajala 2 leti in pol, ob iskanju njene originalne vsebine ob množici fotomonografij na trgu pa se je domislil fotografij Slovenije z njenimi presežniki. Jeseničnik: »Z nabora okoli 150 presežnikov, znamenitosti s predpono »naj«, sem s selekcijo prešel na 101 presežnik, od katerih

so nekateri presežni tudi v svetovnem merilu (npr. Solkanski most). Moja delovna mesta so bila zelo različna. Zeblo me je pri -27°C v najhladnejšem kraju v Sloveniji, to je Babno polje, najbolj vroče mi je bilo na Goričkem pri $40,5^{\circ}\text{C}$ v senci. Najvišje sem bil z letalom nad Triglavom in najnižje pri vas v premogovniku, 160 metrov pod morsk gladino. Najmočnejše vtise sva s kolegom odnesla prav s snemanja na odkopu. To ni bil preizkus le zame, ampak tudi za fotografsko opremo, ki sem jo še dolgo čistil.«

Boris Potrč, vodja Izobraževalnega centra Skupine PV, je odprl razstavo in ob tem nanizal nekaj presežnikov, ki veljajo za Premogovnik Velenje: »Vsak dan se trudimo doseči rekordno proizvodnjo, napredke. Imeli smo najdaljši odkop z dolžino 210 metrov, imamo najgloblje umetno jezero, ki smo ga naredili z odkopavanjem premoga, naredili smo prvi videoprenos iz globine 500 metrov na površino. Na robu Šaleške doline imamo edini slovenski vulkan Smrekovec in pri nas smo edini našli okostje mastodonta.«

Diana Janežič

ZAHVALA OB SMRTI OČETA JOŽETA ZUPANCA

SE ISKRENO ZAHVALJUJEM VSEM SODELAVCEM
V HTZ IN PREMGOVNIKU VELENJE ZA IZREČENA
SOŽALJA, DAROVANO CVETJE IN SVEČE.
HVALA ČASTNI STRAŽI IN RUDARSKI GODBI TER
DRAGU KOLARJU ZA POSLOVILNE BESEDE.
HVALA VSEM PRIJATELJEM, KI STE MI V TEH TEŽKIH
TRENUTKIH STALI OB STRANI.

ERIKA BERKE

MUZEJ PREMGOVNIŠTVA SLOVENIJE

NAJBOLJ OBISKANI PODZEMNI MUZEJ V SLOVENIJI



spoznajte skrivnosti podzemnega sveta v novih premogovniku 180 metrov pod površjem na eni od najdebelejših znanih plasti premoga na svetu.

Podzemni muzej premogovništva Slovenije je dobitnik posebne nagrade Evropskega muzejskega foruma za leto 2001.

V spremstvu vodičev boste doživeli:

- spust z dvigalom globoko pod zemeljsko površino,
- multimedijško zgodbo o začetkih premogovništva v Sloveniji,
- simulacijo rudarske nesreče in razstreljevanja v premogovniku,
- sodobno odkopavanje premoga,
- vožnjo s podzemno železnico,
- predstavitev slovenskih premogovnikov v zunanjem delu muzeja,
- (stanovanje, črna garderoba, skok čez kožo, zbirka mineralov...).

Prav tako vam v muzeju ponujamo:

- ogled razstav v razstavišču Črna garderoba (razstave priznanih umetnikov, razstave o tehnični dediščini, povezani s premogovništvom),
- salon v jamskem delu muzeja za zaključene skupine (poroke, sestanki, rojstni dnevi, catering pogostitev),
- prostor za predstavitve in druženje v zunanjem delu muzeja (sestanki, predstavitve, rojstni dnevi ...),
- prostor za koncerte, predstave, predstavitve v »prizivnici« (na voljo je sestavljivi oder).

VSTOPNICA ZA OGLED MUZEJA JE ODLIČNO DARILO, S KATERIM LAHKO PRIJETNO PRESENETITE SVOJE PRIJATELJE, POSLOVNE PARTNERJE.

VABLJENI NA PRAVO PODZEMNO PUSTOLOVŠČINO

Muzej je odprt od 8.30 do 17.00
(15.00 vstop zadnje skupine).
OB PONEDELJKIH JE MUZEJ ZAPRT.

Priporočljive so predhodne najave ogleda.

INFORMACIJE IN REZERVACIJE NA TEL:

03/587 09 97

STARI JAŠEK - KOROŠKA CESTA,

3320 VELENJE

<http://www.rlv.si/muzej>



Muzej premogovništva Slovenije

Koroška cesta - stari jašek

3320 Velenje

Tel.: 00 386 (0)3 5870 997

e-mail: trgovina@rlv.si

www.rlv.si/muzej



FILIPINSKO KRAŠKO

PODZEMLJE (2. del)

Za razliko od večine filipinskih otokov, ki so vulkanskega izvora, je otok Bohol zgrajen pretežno iz apnencev. Apnenci segajo od morske gladine do nekaj sto metrov visoko. V priobalnem pasu so apnenci pleistocenske starosti, v notranjosti otoka pa miocenske starosti.

Bohol je znan po svoji značilni stožčasti kraški pokrajini in belih peščenih plažah. Ime je dobil leta 1565 v času španske kolonizacije. Najbolj verjeten izvor imena je v lokalnem izrazu "boho", kar pomeni zalito (potopljeno) luknjo v tleh oziroma globok vertikalni jamski rov, lahko tudi vodnjak. Bohol je tako kot v preteklosti tudi danes znan kot otok z veliko luknjami in jamami.

ZAČETEK RAZISKAV

Četrti dan odprave gremo prvič na teren, na soočenje s kraškim podzemljem Bohola. Gil nas odpelje na obrobje Baclayona, kjer raziščemo dve manjši vodni jami, ki bolj kot nas, jamarje, zanimajo našega biologa prof. dr. Borisa Sketa. Ta z mrežo brodi po vodi in vneto išče morebitne jamske živali. Na prvi odpravi leta 1995 je namreč odkril štiri povsem nove živalske primerke, zato je njegova vnema razumljiva.

Nato se peljemo na griče nad Baclayonom, kjer pregledamo še dve manjši suhi jami, ki nista nič posebnega. Pozno popoldan končamo s terenskim delom. Preostanek dneva (na Filipinih se stemni že malo pred šestimi zvečer) izkoristimo za pranje opreme, po večerji pa se lotimo risanja načrtov in pisanja zapisnikov. Naslednji dan je vreme čudovito, sončno in toplo, a tudi zelo vlažno. Vlaga v zraku je tolikšna, da se mokra oblačila sploh ne posušijo, če ni sonca ali vetra. Dnevne temperature se povzpnejo nad 30° C, kar je za te kraje povsem običajna vrednost. Sonce je zelo močno z visoko UV vrednostjo. Zato je čez dan bolje biti v senci oziroma se je treba ustrezno zaščititi, če je zadrževanje na soncu neizogibno. Za nas sončni žarki še ne predstavljajo posebne nadloge, saj se podnevi zadržujemo pretežno v jamah.

Tokrat gremo še bolj v notranjost otoka do ene izmed vasic, kjer nam kapetan Barangaya pokaže jamo, v kateri so se med 2. svetovno vojno domačini skrivali pred japonskimi okupatorji. Pot do jame traja okoli 10 minut, vodi pa skozi brezpotje, ki je praktično neprehodno. A za čuda je bila pot tokrat lepo prehodna. Očitno so vodiči že prejšnji dan obvestili vaščane o našem prihodu in se z njimi dogovorili o ureditvi dostopa do jame. Jama je dobro skrita in primerna za skrivališče. Temu primerno je tudi njeno ime – »Secret room«. Vhod v jamo se odpira ob vznožju 10 metrov visoke apnenčeve stene. Jama je pretežno vodoravna in lepo prehodna. Glavni rov, ki je kapniško okrašen, občasno prečijo posamezni stranski rovi. Po dobrih 100 metrih nenadejano naletimo na 6 metrov globok jašek, ki ga ni mogoče obiti. Ker s seboj nimamo plezalne opreme, si pomagamo z bambusovim deblom, ki nam ga domačini posekajo in prinesejo v jamo.

Improvizacija se kar dobro obnese, a spuščanje in kasneje plezanje po gladkem bambusu v globino in iz nje je dokaj naporno, zato gresta dalje samo dva jamarja, ostali pa medtem



merimo stranske rove. Ker v jami ni prepiha, nam postaja vedno bolj vroče. Meritev temperature zraka pokaže za naše pojme neverjetnih 30° C.

Nato se napotimo k naslednji jami. Ker tokrat obdelujemo suhe jame, se Boris in Gill raje odpeljeta do vodnih jam v Antiqueri, kjer se Boris nadeja uloviti še kakšno jamsko rakovico, kozico ali kaj drugega. Ostali se s kamionom, ki je že zdavnaj za odpad, odpeljemo do jame Da-Tag, ki je podobna prejšnji, le kapniško je bolj bogata.

Za konec nam ostane še poslastica – prava netopirjeva jama, imenovana Caramell cave, ki se nahaja na zaščitenem območju, v njej pa naj bi po zatrevanju vodičev živela večja kolonija (okoli milijon) netopirjev.

Jama se pričenja z ogromnim vhodom, nadaljuje pa s prav tako ogromno dvorano, v kateri pod stropom kar mrgoli netopirjev. Cviljenje in frfotanje nepopisne trume teh letečih miši, ki se očitno ustrašijo naše prisotnosti, je grozljivo. Netopirjev je toliko, da »dežuje« zaradi njihovega uriniranja. Na tleh najdemo večje kupe netopirjevih iztrebkov oziroma guana, ki povzročajo neznosen smrad, po iztrebkih pa gomazi zalega ščurkov. Ti se hranijo v glavnem s poginulimi netopirji.

Pri hoji smo izjemno pazljivi, kajti vemo, da lahko staknemo gripi podobno bolezen, ki jo povzroča v guanu živeča mikroskopska gliva *Histoplasma capsulatum*. V blagi obliki se bolezen kaže s simptomi, kot so slabost, vročina, bolečine v prsih, suhi kašelj, glavobol, zadihanost, bolečine v sklepih in mišicah. Resnejše oblike pa povzročijo dušenje, okvare živčevja in srca.

Med hojo pomendramo tudi precej ščurkov, saj se jim ni mogoče izogniti. Pohojenih ščurkov se takoj lotijo drugi ščurki in po nekaj sekundah ne ostane od mrtvega ščurka skoraj ničesar. Zaradi teh neznosnih okoliščin, ki jih še stopnjuje vročina, nekateri člani ekipe bruhajo in predčasno zapustijo jamo, ostali

pa se komaj prebijemo do konca približno 150 metrov dolge jame. Nazaj grede izmerimo jamo v rekordnem času, vsi želimo čim prej ven.

Proti večeru se utrujeni, a zadovoljni nad opravljenim delom, vrnemo v bazo. Sledijo čiščenje opreme, tuširanje z mrzlo vodo (na filipinskem podežlju tople vode za umivanje ne poznajo), večerja in obdelava podatkov.

VIKEND NA OTOČKU PAMILACANU

Po napornem petku nam naslednja dva dneva prineseta veliko lepega in nepozabnega. Gostitelji nas z ladjico odpeljejo na manjši koralni otok Pamilacan, ki spada pod njihovo občino in je oddaljen eno uro plovbe od obale Baclayona. Če si raj na zemlji predstavljate kot ležanje na peščeni obali v zavetju kokosovih palm, namakanje v turkizno modrem morju, v katerem se



skriva na stotine koral, potem je Pamilacan island natančno to. Kot rajski otok pa ga vidimo, seveda, le turisti, domačini se s tako tezo najbrž ne bi strinjali. Zanje je življenje na otoku vse prej kot lahko. Za golo preživetje ni problema, v šolo, trgovino ali k zdravniku pa se je treba z ladjo zapeljati na Bohol.

Na Pamilacanu, kjer živi okoli 200 družin, naj bi raziskali jamo Pamilacan cave in ugotovili, če je primerna za turistično ureditev. Žal najdemo le ozko, težje prehodno in okoli 60 metrov dolgo jamo s sifonom na koncu. Ker je v jami voda, je zanimiva za Borisa, ki se loti iskanja vodnih jamskih živalic. Njegovo početje je pravi obred in dokler ne konča z raziskavami, ne sme nihče v vodo. Vse skupaj traja kar nekaj časa, zato ostali medtem merimo suhe dele jame, fotografiramo in snemamo. Ko profesor naposled konča s svojim znanstvenim delom, se lotimo raziskave vodnega rova še drugi.

Na koncu rova naletimo na sifon, kar v jamarskem žargonu pomeni neprehojen, z vodo do stropa zalit rov. To pa pomeni konec dela v jami in vrnitev na površje. Zunaj je že trda tema, mi pa se namestimo v tri kolibe tik ob obali. Sledi večerja na prostem s poudarkom na morskih specialitetah. Na mizi se znajde (poleg riža, seveda) vse, kar živi v morju okoli otoka. Od kozic, škampov, lignjev, vseh mogočih rib, do solate iz morskih alg. Vse je sveže, zato je okus božanski.

Večer na peščeni obali pod palmami, ob šumenju valov in rahlem toplim vetru je nadvse prijeten, kot se pač za rajski otok spodobi. V daljavi opazujem migetajoče luči Baclayona in komaj verjamem, da sem na drugem koncu sveta nekje blizu ekvatorja, 12.000 km daleč od doma.

Pozno ponoči se končno odpravimo k počitku, a spanje v neudobnih kolibah ne nudi posebnega užitka. Nekateri zato raje spijo kar na prostem. Po slabo prespani noči nas pozdravi čudovito sončno jutro. Na prizorišču sinočnje večerje nas že čaka kava, po njej pa »boat trip« z ladjico na odprto morje,

kjer oprezamo za delfini. Žal ti simpatični morski sesalci ta dan niso najbolj razpoloženi za skakanje iz vode, zato jih bolj malo vidimo.

POTAPLJAŠKI RAJ

Po dveh urah se vrnemo na otok k zajtrku, takoj nato pa se znova odpravimo na morje, tokrat na ogled podvodnega sveta. Pravijo, da so Filipini za potapljače to, kar sta Švica za smučarje in Havaji za surfarje. Ko Filipine vidite pod vodo vsaj enkrat, se vam za vedno zasidrajo v srce. Tu se nahajajo svetovno znane podvodne lokacije, polne bogatega tropskega življenja, ki si ga lahko le želite. Naš trimaran se zasidra 200 metrov od obale, tik ob koralnem grebenu, mi pa, opremljeni z masko in dihalno poskačemo v turkizno modro morje.

Prizorov, ki jih uzremo pod vodo, še dolgo ne bomo pozabili.



Koralni greben se bohota na okoli 4 do 6 metrov globine. Med neverjetno lepimi koralami plavajo ribice – modre, rumene, črtaste, svetleče, vijolične, črno-bele. Morske zvezde so tukaj modre barve, morski ježki pa trikrat večji kot v našem Jadranu. Za nekoga, ki vse to prvič vidi, so prizori res izjemni in prava paša za oči.

Ura, kolikor smo imeli časa za potapljanje, mnogo prehitro mine. Z ladjico pohitimo nazaj na otok, na kosilo. To je prava mojstrovina lokalnih kuharjev. Na mizi so tudi tokrat vse mogoče ribe, rakci, lignji. Niso pozabili na »asparagus soup«, tipično filipinsko juho, v kateri namesto rezancev plava solati podobna zelenjava. Po kosilu se vrnemo na Bohol, sonce, morje in peščene plaže pa pustijo sledi tudi na naših telesih, saj nas kljub izdatnemu mazanju s kremo za sončenje pošteno opeče.

Zvečer smo povabljeni na večerjo s predstavniki oblasti, ki nam predstavijo možnosti in vizijo razvoja turizma na otoku. Znova smo v središču pozornosti, saj nas pride osebno pozdravit kongresnik oziroma poslanec v filipinskem parlamentu, ki mu podarimo knjigi o opisu zadnjih dveh odprav in nekaj drugih daril.

V ponedeljek, 10. novembra, se pričinja osmi dan naše filipinske pustolovščine. Zjutraj se ne počutim najbolje, zato raje ostanem v bazi, prav tako pa tudi nekaj fantov, ki rišejo načrte. Drugi odidejo na teren, in sicer v bližino naselja Santa Cruz, kjer s pomočjo vodnika najdejo zanimivo jamo. Gre za nekdanjo ponorno jamo, v kateri so domačini iskali zaklad, ki naj bi ga zakopali Japonci pred umikom z otoka ob koncu 2. svetovne vojne. O tem pričajo številni izkopi, eden je globok kar 13 metrov. Podobne izkope smo našli tudi še v dveh drugih jamah in so pravzaprav dokaz velike naivnosti domačinov, ki so mesece in celo leta kopali po jamah in iskali domnevne zaklade.

Prihodnjič Raznolike jame v Andi

Slavko Hostnik, foto Darko Naraglav

PREVENTIVA TUDI PRI RAKAVIH OBOLENJIH

Med vzroki smrti so v Sloveniji rakava obolenja na drugem mestu. Od začetne spremembe celice do kliničnega pojava bolezni lahko mine 10 do 15 let. Večje število bolnikov z rakom je posledica staranja prebivalstva, boljših diagnostičnih metod ter večje izpostavljenosti prebivalstva dejavnikom tveganja. Vzroki za nastanek raka so številni in zelo različni: fizikalni, kemični in biološki.

Na to, kdo bo zbolel in za katerim od rakov, vplivajo dejavniki okolja, način življenja, dedne predispozicije, imunsko in hormonalno stanje ter naključja. Napogostejši razlog je v rakotvornih snoveh, povezanih z načinom življenja: kajenje, prekomerno pitje alkohola, neustrezna prehrana in prekomerno sončenje. Dejavnikom iz okolja in načina življenja pripisujejo kar 70 do 90 odstotkov vseh rakov. Nanje pa lahko vplivamo le, če smo ozaveščeni in imamo dovolj volje.



Rak na telesu maternice



Rak na jajčnikih

TVEGANJA

Vpliv ionizirajočega sevanja je odvisen od vrste sevanja, občutljivosti posameznih organov, starosti, izpostavljenosti in spola. Previsoki koncentraciji radona, ki povroča raka na pljučih, se je moč izogniti z ustrezno gradnjo stavb in rednim prezračevanjem.

Ultravijolično sevanje vpliva na nastanek kožnega raka in raka na ustnici. Prekomerno sončenje je v direktni povezavi z nastankom malignega melanoma. Sončenje med 11. in 15. uro odsvetujejo, svetujejo pa ustrezno zaščito s senčili in uporabo zaščitnih krem.

Z nastankom raka so povezani tudi številni virusi. Nenadni stres ali dalj časa prisotna depresivnost s porušenjem imunskega in hormonalnega ravnovesja omogočajo hitrejši razvoj rakastih razrastov, ker je obramba močno zmanjšana.

Rake na spolnih organih povezujejo z načinom spolnega življenja, s prehrano, z gibanjem ter jemanjem hormonov. **Rak na dojki** se pogosteje javlja pri ženskah s pozitivno družinsko anamnezo, z zgodnjim nastopom menstruacije in s pozno menopavzo, ob nerodnosti ali rojstvu prvega otroka v poznih letih, odsotnosti dojenja, nadomestni hormonski terapiji, preveliki telesni teži, kajenju, zelo gostem žlezem tkivu, čezmernem pitju alkohola ali obsevanju zaradi zdravljenja

pred starostjo 30 let.

Samopregledovanje dojk opravljajte enkrat mesečno, najugodnejše od 7. do 10. dneva po prvem dnevu menstruacije. Bodite pozorne na neenakost in nesimetričnost struktur v obeh dojkah, velikost, obliko in barvo dojk. Če opazite ugreznjeno ali izbočeno kožno bulo, ugreznjeno ali spremenjeno bradavico, krvavkast izcedek, oteklino, rdečino ali vnetje, pojdite na pregled k zdravniku. V preventivi svetujejo redno telesno aktivnost, uravnoteženo prehrano, vzdrževanje normalne telesne teže in pravočasen prvi porod, samopregledovanje in zgodnje zdravljenje.

Rak jajčnikov se pogosteje pojavlja pri starejših ženskah in ženskah, ki niso imele otrok ali so dedno obremenjene. Redkejši je pri ženskah, ki so več let jemale oralne kontraceptive ali prejemale hormonsko nadomestno zdravljenje. Prav tako je redkejši pri ženskah, ki so pozno dobile prvo menstruacijo ali zgodaj prešle v menopavzo.

Rak telesa maternice se pogosteje pojavlja pri ženskah s čezmerno telesno težo ter pri ženskah, ki zaradi raka dojke jemljejo zdravilo tamoksifen. Tveganje se poveča pri hormonskem nadomestnem zdravljenju, ki vsebuje samo estrogen, ki spodbuja rast maternične sluznice.

Rak na materničnem vratu povezujejo z

nadomestnim zdravljenjem menopavzalnih težav z estrogeni. Hormonske tablete proti zanositvi ogrožajo z rakom na dojki tiste ženske, ki so jih jemale pred prvim porodom oziroma do 25. leta. Isti preparati hkrati zmanjšujejo možnost zbolevanja za rakom na jajčnikih ali sluznici maternice. Pozni prvi porod poveča tveganje za raka materničnega telesa in jajčnikov. Rak materničnega vratu je pogostejši pri ženskah, ki so zgodaj pričele s spolnim življenjem in so pogosto menjavale spolne partnerje.

Rak prostate je pogosto rakavo obolenje pri moških. Glavni dejavnik tveganja je način prehrane. Z jemanjem dodatkov vitamina E, selena, uživanjem likopena (snov v paradižnikih), večjih količin soje, bučnic in bučnega olja ter prehrano z nizkim vnosom maščob ga zmanjšamo za 30 odstotkov. Izogibati se moramo tudi večjega vnosa kalcija. Le kombinacija diete, zmanjšanja stresa in telesne aktivnosti pripelje do pomembnega in merljivega upadanja glavnih pokazateljev raka prostate tudi pri moških, ki so že zboleli za to boleznijo.

Najpomembnejši dejavnik tveganja za razvoj **raka na modih** je nespuščeno modo. Kirurški poseg je potreben do 2. leta starosti. Pri družinsko obremenjenih moških (prvo koleno) je tveganje do 10-krat večje. Samopregledovanje mod pri

moških je enako pomembno kot samopregledovanje dojk pri ženskah. Večina **pljučnih rakov** vznikne v epitelnih celicah večjih dihalnih poti. Najpogostejše se pojavi pri moških med 50. in 70. letom starosti, vse pogostejše pa tudi pri mlajših kadilcih. Kajenje je glavni dejavnik tveganja za razvoj pljučnega raka. Pljučni rak se razvije pri vsakem sedmem kadilcu do 70. leta starosti. 40 ali več pokajenih cigaret poveča umrljivost za pljučnim rakom za 15 do 25-krat. Tveganje za razvoj pljučnega raka je pri nekadilcih bistveno manjše, zvišuje pa ga pasivno kajenje. Kajenje cigaret povezujejo še z raki ustne votline, grla, žrela, požiralnika, sečnega mehurja, ledvic, trebušne slinavke,



KAJENJE,
POVZROČITELJ SMRTONOSNEGA
PLJUČNEGA RAKA

Rak na pljuči

materničnega vratu ter jeter.

Na tveganja vpliva starost ob začetku kajenja, vsebnost katrana v tobačnem dimu, globina vdihavanja, število vdihov in trajanje zadrževanja dima v dihalih. Kajenje pipe dodatno poveča še tveganje za rakom na ustnici. Žvečenje in njuhanje tobaka poveča zbolevanje za rakom v ustih. Edini učinkoviti ukrep je ne pričeti kaditi ali opustiti kajenje. Po 10. do 15. letih po opustitvi kajenja je tveganje bivših kadilcev enako nekadilcem.

Prekomerno pitje alkoholnih pijač pomembno zveča tveganje zbolevanja za **rakom v ustni votlini, grlu, žrelu in požiralniku**. Pitje piva povezujejo z rakom na danki. Pri alkoholikih je pogostejši primarni jetrni rak. Prekomerno pitje alkohola je povezano s pojavom raka na dojki. V preventivi je pomembno zmanjšati pitje alkoholnih pijač, pod 50 g alkohola dnevno za moške in do 20 g za ženske.

CENA ZA STIL ŽIVLJENJA

S prehrano se človek izpostavlja največjemu številu raznih rakotvornih snovi. Na tveganje zbolevanja vplivajo posamezna živila ali produkti, ki nastajajo ob skladiščenju, kuhanju in ob prebavi. Pomembni so številni kemični dodatki pa tudi umetna gnojila in pesti-

ci. Z zbolevanjem je povezana debelost in biološko manj vredna prehrana. Kot sprožilce rakotvornega procesa omenjajo snovi, ki se tvorijo pri cvrtju in pečenju mesa, sestavine prekajenih živil ter nitrozamine, ki nastajajo v želodcu iz nitratov. Rakotvorne snovi, ki nastajajo med shranjevanjem živil (mikotoksini), povezujejo z jetrnim rakom. Proces pospešuje povečana vsebnost maščob v dnevno zaužitih kalorijah (preko 40 odstotkov).

Rak požiralnika je redek in povezan z debelostjo in iztekanjem želodčnega soka v požiralnik. Med dejavnike tveganja za rak želodca spadajo okužba z bakterijo *Helicobacter pylori*, neustr-



Rak na prostati

ezna prehrana, velik vnos soli, uživanje prekajenega mesa, kajenje in nižji družbenoekonomski položaj. Ljudje v revnejših skupnostih so bolj izpostavljeni okužbam, prehranjujejo se manj zdravo in v povprečju več kadijo. Zaščita so sadje in zelenjava, opustitev kajenja ter odprava *Helicobactra*. Za rakom trebušne slinavke pogostejše obolevajo kadilci. Ogroženi so delavci, ki prihajajo v stik z naftnimi derivati in razredčili. Pojavljanje večajo še čezmerno pitje alkoholnih pijač, premastna hrana, prekomerno uživanje rdečega mesa, debelost, sladkorna bolezen in kronično vnetje žleze.

V preventivi so pomembni splošni ukrepi za zdravo življenje, hrana z veliko zelenjave in sadja ter manj mesa, telesna dejavnost in vzdrževanje telesne teže.

Rak žolčnika in žolčevodov povezujejo z vnetjem žolčnika in žolčnimi kamni, z debelostjo in s preveč kalorično hrano, v kateri je veliko ogljikovih hidratov. V preventivi priporočajo zdrav življenjski slog in kirurško odstranitev žolčnih kamnov, predvsem pri tistih, ki so družinsko obremenjeni.

Rak jeter je povezan s hepatitisom B in C, prekomernim uživanjem alkohola, pomanjkljivo prehrano, pomanjkanjem vitamina A in z dolgotrajnim jemanjem kombiniranih oralnih kontraceptivov. Za

preprečevanje so pomembni cepljenje proti okužbi s HBV, ustrezna prehrana in omejevanje alkoholizma.

Za nastanek **raka na debelem črevesu in danki** so pomembni debelost, energijsko prebogata hrana z malo vlakninami, sedeč življenjski slog, čezmerno uživanje alkoholnih pijač, kajenje, prekomerno uživanje rdečega mesa, pomanjkanje telesne aktivnosti ter dolgotrajne vnetne črevesne bolezni, kot sta ulcerozni kolitis in Crohnova bolezen. Z zdravim življenjskim slogom, uravnoteženo prehrano, s telesno dejavnostjo in z opustitvijo razvad bi lahko zmanjšali pojavnost te bolezni.

ZAŠČITA?

Sadje in zelenjava imata zaradi vsebnosti balastnih snovi, vitaminov in mineralov zaščitno vlogo pred večino epiteljskih rakov: v ustni votlini, žrelu, grlu, požiralniku, želodcu, na debelem črevesu in danki, pljuči, dojki, materničnem vratu ter koži. Pred rakom na debelem črevesu nas ščiti kalcij iz mlečnih izdelkov, zelenjave in rib. Zaščitna vloga vlaknin naj bi bila pri raku na dojki v večjem izločanju estrogena z blatom, pri raku na debelem črevesu pa v vezavi strupenih in rakotvornih snovi. V biološko uravnoteženi prehrani, ki prispeva k preventivi raka, bomo zmanjšali maščobe na manj kot 25 odstotkov vseh dnevnih kalorij, vnos maščob živalskega izvora, jedli več rib, povečali količino sadja in zelenjave, omejili vnos nitritov in uživanje soli na 4g/dan, uravnotežili vnos kalorij, povečali telesno aktivnost in vzdrževali normalno telesno težo.

Zavedati se moramo, da med dejavniki tveganja za pojav raka odpade na kajenje 30 odstotkov, poklicne dejavnike 5 odstotkov, prehrano in prekomerno telesno težo 30 odstotkov, družinsko anamnezo 5 odstotkov, sedeči življenjski stil 5 odstotkov ter viruse in plesni 5-odstotni delež.

Na večino dejavnikov lahko vplivamo in jih odpravimo. To ali bomo zboleli za rakom ali ne, dopustili, da nas preplavi in uniči, je v veliki meri odvisno od nas samih. Z redno telesno aktivnostjo, vzdrževanjem normalne telesne teže, uravnoteženo zdravo prehrano, izogibanjem soncu, zdravim spolnim življenjem, nekajenjem, zmernostjo pri uživanju alkohola, s psihično stabilnostjo, z zmanjšanjem vnosa hormonov ter vedrim optimizmom bomo lahko nastanek in razvoj rakastega obolenja pogosto preprečili.

Janez Poles



Sodelovanje

z vami nam je
v užitek.

Posebna ponudba za vse naše poslovne partnerje.



OPEL

OPEL je že vrsto let ena izmed vodilnih avtomobilskih znamk na slovenskem tržišču. Veselimo se uspeha skupaj. Skrb za zaposlene v domačem okolju je eden od temeljev v naših prodajnih akcijah.

Zato v letu 2009 kot zaposleni v družbi PREMOGOVIK VELENJE, d. d., in njenih hčerinskih družbah izkoristite priložnost in kupite novo vozilo OPEL po najboljših pogojih t. i. fleet nakupa. To možnost lahko izkoristijo tudi družinski člani po principu ena družina – eno kupljeno vozilo. Zaposleni in upokojenci, ki imajo status invalida, imajo še dodatni popust.

Popusti veljajo tako za vozila na zalogi kakor tudi za vozila, ki jih naročamo po želji kupca.

Obiščite AVTO CENTER CELEIA, d. o. o., na Mariborski cesti 107 v Celju ali našo poslovno enoto Avtohiša JAKOPEC na Kosovelovi 16 v Velenju in izkoristite pravico do popusta.

VLJUDNO VABLJENI K UGODNEMU NAKUPU!



AVTO CENTER CELEIA, d. o. o.,
Mariborska cesta 107,
3000 CELJE,
telefon 03 42 54 600

AVTO CENTER CELEIA, d. o. o.,
PE Avtohiša JAKOPEC ,
Kosovelova ulica 16,
3320 VELENJE,
telefon 03 89 71 460

Nagradna križanka



				AVTOR: DUŠAN KOVAČIČ	POMEMBNO MESTO V MAROKU	PREB. DEŽEL V VZHODNEM MEDITERANU	OROŽNIK	NATALIJA VERBOTEN	ANGLEŠKA PLOŠČINSKA MERA	MUSLIMAN- SKI POSTNI MESEC		TEKOČINA KISLEGA OKUSA	KONJ RJAVE BARVE	KAR IMA ČAROVNO MOČ
				NEKDANJE ARTILERIJ- SKO OROŽJE							BOLEČE KR- ČENJE MIŠIČ VODNE ŽIVALI			
				SODOBNA SMREKA										
				STARA JAPONSKA UTEŽNA MERA				ODPOSLANEC						
				STAROGRŠKI LJUDSKI PEVEC				OTOK V KVARNERJU PRIPRAVA ZA PISANJE				RIMSKA ŠEST ITAL SKLADATELJ (GIUSEPPE)		
				RUDAR					GOZDNA PTICA LASTNIK BANKE					
				ODDELEK ZEMELJSKE ZGODOVINE							SLIKAR MAVEC REKA V ŠVIČI			
				DESNI PRITOK VOLGE	NAUK O MERJENJU TOPLOTE	KLADA ZA SEKANJE DRV	KRAJAEVNO OMEJEN DEL PROMETNE POTI	BISTVO ČLOVEKA BRANILEC PRI NOGOMETU		PADAR PUŠČAVNIK, SAMOTAR			ŽENSKA, KI PREGLEDUJE ROKOPISE	EVROPSKA VESOLJSKA AGENCIJA
				JESENSKI MESEC, VINOTOK					TELOVADEC ŠTUKELJ OKROGLA MEHKA ČEPIČA		NORVEŠKI SMUČ. SKAARDAL MUSLIM. BOG			
				DROG, NA KATEREM JE ULIČNA SVETILKA						ZOBNA GNILOBA ČAS SEDMIMH DNI				
				NAJVEČJA ZVEZNA DR- ŽAVA V ZDA (ORIG.)				SVETILKA NA ACETILEN UROŠ STIBILJ						
				VZKLIK PRI ROKOBORBI PISARNA, BIRQ				TVOR	PREDMET ZA MERJENJE AVSTRAL- VREČAR		IVAN TAVČAR AMERIŠKA IGRALKA (GLENN)			HRAST Z ZIMZELENIMI LISTI, ČRNKA
				BESEDA, KI UROČI			KDOR VSE VIDI KOFEIN V ČAJU		HILLARY CLINTON AVSTRAL. IGRALEC GIBSON			OSCAR ARIAS MAMILO IZ MAKI		
				RUDOLF INEMANN		MODNIK, MOŠNJA	TANTAL TAJDA LEKŠE	INDIJANSKI KIP TALENT			ANGLEŠKI PLEMISKI NASLOV AM. REŽ. BURTON			
				GLAVNO MESTO NIZOZEMSKO					SESALEC, KI LETA ORGANI- ZACIJA					
				KREPKO, POSTAVNO DEKLE				BORUT URH REKA V NEČLIJI (MAIN)		ZVER IZ DRUŽINE PSOV				
				TANJA RIBIČ			VIKING MANJŠA DVOŽIVKA			ŠKOTSKA RODOVNA SKUPNOST	MEJAK			
				DROBEN METULJ, KATEREGA LIČINKA UNIČUJE BLAGO										
				UHATI TJULENJ ARK- TIČNIH MORIJ				URBAN JARNIK	OČKA LIČILO ZA NOHTE					
				PRISTANIŠKO MESTO NA JAPONSKEM				VOTEL PANJ LOJZE ROZMAN		SERGIO LEONE IVAN ČARGO				
				REKA, KI TEČE SKOZI LJUBLJANO										
				RAZISKOVA- LEC KRAŠKIH JAM				VELIKA KAČA						

Nagradna križanka

Premogovnik Velenje, d. d.

Geslo napišite na dopisnico in jo pošljite do 20. aprila 2009 na naslov: uredništvo Rudarja, Premogovnik Velenje, Partizanska 78, 3320 Velenje. Trije reševalci bodo prejeli praktične nagrade.

Rešitev nagradne križanke GOST, d. o. o., objavljene v Rudarju 2/2009, je geslo: »Pozdrav iz hotela Barbara«. Nagrajenci so Ivan Golež, Velenje, Viktorija Ravnjak, Velenje in Marjanca Korez, Šmartno ob Paki. O nagradah bodo obveščeni po pošti. Čestitamo!

UPRAVA PREMGOVNIKA VELENJE RAZPISUJE NAGRADO ZA NAJBOLJŠEGA SODELAVCA – SODELAVKO V PREMGOVNIKU VELENJE, HTZ, RGP, PV INVEST, GOST IN ZA NAJBOLJŠO DELOVNO SKUPINO LETA 2009 SKUPINE PREMGOVNIK VELENJE



Leto 2008 je bilo v marsičem izjemno zahtevno. Vsekakor tudi po izrednih prizadevanjih zaposlenih za uresničitev letnega delovnega načrta. V vodstvu Premogovnika Velenje se zavedamo, da brez zaposlenih, ki vsakodnevno delo opravljajo z znanjem, zavzetostjo, odgovornostjo, ne bi bili tako uspešna gospodarska družba. Prav vsak sodelavec je pomemben: rudar, strojnik, električar, tajnica, skladiščnik, stikalničar, geolog, tehnolog, montanist, dežurni, receptor, strelec, tehnik, inženir, ekonomist, organizator, novinar, sociolog, psiholog, kurir, arhivar, knjižničar, skupinovodja, vzdrževalec, kuhar, natakar, vodič, nadzornik, kadrovik, poslovodja ...

Vključujemo se v procese pridobivanja premoga, priprave dela, vrtanja, delamo ob strojih, za računalniki, v jami, v pisarnah, na terenu. Prav vsak lahko daje delu svoj osebni pečat. Lahko je delaven, ustvarjalen, inovativen, strokoven, zanesljiv, pošten, vesten, pripaden, tovariški, preudaren, ugleden.

V vsakem okolju so posamezniki, ki pozitivno delujejo na okolico, so prepoznavni po svojih dobrih vzgledih, dajo od sebe več, kot se od njih pričakuje, prvi poprimejo za delo, prenašajo znanje in izkušnje na sodelavce, na vsakem koraku najdejo priložnosti za izboljšave, so pripravljeni pomagati, skrbijo za urejenost delovnega okolja.

Že drugo leto z razpisom iščemo najboljše **SODELAVCE in SODELAVKE** v Premogovniku Velenje in v povezanih družbah, kjer je Premogovnik večinski lastnik. Zato se ozrite okoli sebe, poiščite takšne sodelavce in jih predlagajte za **DELAVCE LETA 2009 PREMGOVNIKA VELENJE, HTZ, RGP, PV INVEST in GOST**.

Zbiramo tudi predlog za **DELOVNO SKUPINO LETA 2009 SKUPINE PREMGOVNIK VELENJE**.

Predlagajte skupino, ki je dosegla poseben uspeh v preteklem letu. Lahko je delovna skupina, organizacijska enota, razvojna skupina, projektna skupina ...

Kandidate za nagrade lahko predlagajo:

zaposleni v Premogovniku Velenje, HTZ, RGP, PV Invest in Gost, Sveta delavcev Premogovnika Velenje in HTZ, člani kolegija direktorja Premogovnika Velenje, HTZ, RGP, Gost in PV Invest, vodje organizacijskih enot.

Kriteriji za izbor:

- bistveno boljši delovni rezultati od drugih,
- ustvarjalnost, inovativnost, izboljševanje delovnih procesov,
- ugled in spoštovanje v podjetju,
- pomembni rezultati pri delu za zunanji trg,
- pomemben dosežek v stroki,
- odstotek bolniških izostankov nižji od povprečja Premogovnika.

Izpolnjevanje kriterijev se lahko nanaša na daljše časovno obdobje, najmanj pa na leto 2008.

NAGRADE

Delavci leta – VIKEND PAKET v Fiesi za dve osebi

Skupina leta – ENODNEVNI IZLET za vse člane skupine

Predloge pošljite na naslov:

Premogovnik Velenje, Partizanska cesta 78, Komisija za nagrade, do 31. maja 2009.

Predlog lahko oddate tudi v skrinjico za inovacije, kjer dobite obrazec. Predlagatelj posameznika mora pridobiti podpis predlaganega.

Predlog za podelitev nagrad mora biti utemeljen na osnovi zapisanih kriterijev.

Z žrebanjem bomo izbrali tri predlagatelje, ki bodo prejeli praktične nagrade.

O podelitvi nagrad bo na osnovi pravilnika o podeljevanju nagrad odločala komisija v sestavi: Boris Potrč, predsednik, Branko Mlinšek, Franc Novak, Anica Zajc, Helena Šumah, Srečko Lednik, Srečko Gračner in Ciril Jezernik.

Odločitev komisije bo objavljena v glasilu Rudar.

Nagrade bodo podeljene na prireditvi ob dnevu rudarjev 2009 – Skoku čez kožo.

Uprava Premogovnika Velenje